

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจ
ของจังหวัดเชียงราย

The Tourism Impact to Chiang Rai Economy

โดย ประภาพรณ ไชยานนท์ และคณะ

กรกฎาคม 2550

สัญญาเลขที่ RDG48O0022

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจ
ของจังหวัดเชียงราย

The Tourism Impact to Chiang Rai Economy

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ประภาพรชน ไชยานนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. ชไมพร ฟุ้งเฟื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ชุดโครงการการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มจังหวัดล้านนา

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้ศึกษาถึงผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด เชียงราย ภายใต้การสนับสนุนจาก สำนักงานประสานงานการพัฒนามหาวิทยาลัยและการจัดการการท่องเที่ยว เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจในที่นี้จะศึกษาถึง ผลกระทบทางด้านรายได้และการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย และในงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาถึง ความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายด้วย ทางคณะผู้วิจัยได้ พยายามศึกษาและวิจัยเพื่อให้ผลของงานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ที่สุด และทางคณะผู้วิจัยหวังเป็น อย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายไม่ มากก็น้อย

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ได้อย่างเรียบร้อย ทางคณะผู้วิจัยขอขอบคุณ นักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถาม หน่วยงานราชการที่เชื้อเพื่อข้อมูล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานประกันสังคม และทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างดี

ประภาพรรณ ไชยานนท์
ชไมพร พุ่งเฟื่อง
กรกฎาคม 2550

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย เนื่องจากในปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เศรษฐกิจในจังหวัดเชียงรายเติบโตขึ้น และจังหวัดเชียงรายยังมีศักยภาพที่จะรองรับนักท่องเที่ยวอีกเป็นจำนวนมาก โดยในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย และผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อรายได้และ การจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงราย และยังศึกษาถึงความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยวต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจอีกด้วย โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้มีกลุ่มตัวอย่างจากหลายส่วนทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายจำนวน 800 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 คน กลุ่มธุรกิจหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งเครื่องมือเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และการประชุมระดมความคิดเห็น และการแจกแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่และร้อยละในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย คือ ผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบต่อ การจ้างงานในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รองลงมาคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก โดย กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด และกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว และผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

2. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่มดังนี้

กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก พบว่า ประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่เป็น เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการซื้อเป็น เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย และในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าราคาไม่เหมาะสม ส่วนปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมาจากอันดับแรกคือ ราคา แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมาจากอันดับแรกคือ ความสวยงามและรสชาติ

กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พักในจังหวัดเชียงรายเลือกพักที่โรงแรม ด้านระดับราคาที่พักส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพักจะอยู่ในช่วงราคา 1,000-1,499 บาท มากที่สุด โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว ด้านปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอันดับแรกคือ ความสะอาด

กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงรายเลือกส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารในโรงแรมและรีสอร์ท ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง และอาหารจากโรงแรมที่พักในสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อาหารที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง ด้านปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ความสะอาด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติปัจจัยอันดับแรกคือ ราคา

กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง พบว่า สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงรายที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ไปในสัดส่วนที่มากที่สุดคือ บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมบันเทิงในจังหวัดเชียงรายมีน้อยและไม่หลากหลาย โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนะให้มีธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงรายคือ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่การแสดงวัฒนธรรมไทย เพิ่มขึ้นในจังหวัดเชียงราย

กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย พบว่าพาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงรายคือ รถทัวร์หรือรถบัส

กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว พบว่าการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยวโดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จองลงมาซื้อบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศ ส่วนสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มาจาก เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่าสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามต่างชาติส่วนใหญ่มาจาก สถานที่ติดต่อสะดวก

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยว ถือได้ว่ามีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

4. ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยมีความคิดเห็นว่ากลุ่มธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้หรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความได้เปรียบและสิ่งที่เป็นปัญหาคือในส่วนของแรงงานซึ่งขาดแคลนแรงงานในระดับกลางเนื่องจาก โปรแกรมการท่องเที่ยวในจังหวัดไม่ได้มีต่อเนื่องทั้งปี โดยที่แรงงานระดับกลางนี้หมายถึงแรงงานที่มีทักษะอย่างเช่น พนักงานโรงแรม ไกด์ มัคคุเทศก์ หรือแม้แต่พนักงานขับรถ เป็นต้น ทำให้แรงงานในระดับกลางนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคการผลิตอื่นที่มีงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มรายได้ต่างๆ และยังสามารถนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของคนที่ทำงานในหน่วยธุรกิจที่มีแนวโน้มการจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งวางแนวทางในการแก้ปัญหาภาคการผลิตที่มีแนวโน้มของการจ้างงานลดลงซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาด้านนโยบายของภาครัฐ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเพิ่มรายได้และการจ้างงานในจังหวัด โดยศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มต่างๆ ซึ่งจะทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มใดสามารถที่จะส่งผล

กระทบอย่างไรต่อสาขาเศรษฐกิจใดบ้างและมีทิศทางอย่างไร เพื่อให้หน่วยงานในภาครัฐจะได้มีข้อมูลในการที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจหรือมาตรการในการส่งเสริมให้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่ต้องการได้

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG48O0022
ชื่อโครงการ : ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด
เชียงราย
ชื่อนักวิจัย : ประภาพรณ ไชยานนท์ และ ชไมพร พุ่งเฟื่อง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
E-mail Address : Prapaphunch_chaiyanont@yahoo.com
ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 – 30 มิถุนายน 2549

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อรายได้และ การจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงราย และยังศึกษาถึงความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยวต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจอีกด้วย โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีกลุ่มตัวอย่างจากหลายส่วนทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายจำนวน 800 คนแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 คน และยังรวมถึงทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย คือผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบต่อการทำงานในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รองลงมาคือกลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด และกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว และผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายต่อการทำงานในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่ง

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยมีความคิดเห็นว่ากลุ่มธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้หรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความได้เปรียบ และสิ่งที่เป็นปัญหาคือในส่วนของแรงงานซึ่งขาดแคลนแรงงานในระดับกลางเนื่องจาก โปรแกรมการท่องเที่ยวในจังหวัดไม่ได้มีต่อเนื่องทั้งปี โดยที่แรงงานระดับกลางนี้หมายถึงแรงงานที่มีทักษะ อย่างเช่น พนักงานโรงแรม ไกด์ มัคคุเทศก์ หรือแม้แต่พนักงานขับรถ เป็นต้น ทำให้แรงงานในระดับกลางนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคการผลิตอื่นที่มีงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี

คำหลัก : ผลกระทบของการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจ, ผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านรายได้, ผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านการจ้างงาน

strategies also supported the tourism in the province. The business sections where situated near tourist attraction places would be beneficial. Moreover, the problem found was the lack of labour in the middle level because of the discontinuance of tour program in the whole year. This causes the changing job of labour to another industries and the labour would not be professional.

Keyword: The effect of tourism towards the economy of Chiangrai province, The effect of tourism towards the income, The effect of tourism towards the employment

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคน ในจังหวัดเชียงราย	33
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานใน จังหวัดเชียงราย	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการ ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย	48
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
สรุปผลการวิจัย	52
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	61
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	61
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาไทย	65
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาอังกฤษ	70
ภาคผนวก ค บทความการวิจัย	75
ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอำเภอและประเภท ทรัพยากรท่องเที่ยว	8
3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่	20
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	24
4.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	24
4.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	25
4.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม	26
4.5 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนไทย	27
4.6 ประเทศภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศ	27
4.7 จำนวนครั้งที่มาเยือนจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม	28
4.8 วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม ...	29
4.9 พาหนะที่ใช้เดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม ...	30
4.10 จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายกับผู้ตอบแบบสอบถาม	30
4.11 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายที่ได้ไป	31
4.12 รายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึกของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548	33
4.13 ประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถาม	34
4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบ แบบสอบถาม	35
4.15 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
4.16 รายได้จากกิจกรรมบันเทิงของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548	36
4.17 สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงรายที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ไป	36
4.18 รายได้จากบริการนำเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548	37
4.19 การใช้บริการผ่านบริษัทนำเที่ยว	37
4.20 สถานที่ตั้งของบริษัทนำเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการ	38
4.21 สาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
4.22 รายได้จากโรงแรมและที่พักของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548	39

ABSTRACT

Project: Code : RDG48O0022
Project Title : The Effect of Tourism towards economic situation of Chiangrai Province
Chiangrai Rajabhut University
Investigators : Chaiyanont P. , Fungfeung C.
E-mail Address : Prapaphunch_chaiyanont@yahoo.com
Project Duration : 1 June 2005 – 30 July 2006

The purposes of this research were to study the effect of tourism upon the income and employment of people in Chiangrai Province and study the opinions on the effect of tourism in every sectors involved with tourism industry.

The sample used in this study were from many sectors including 800 tourists which consisted of 400 Thai tourists and 400 foreign tourists, tourism industry business owners and people. The findings were the effect of tourism towards the Chiangrai economy was divided into income and employment sector in Chiangrai province. The income from selling product and souvenir receive the highest proportion income in tourism industry. The income from hotel and accommodation, the income from food and drink service, the income from entertainment places and the income from vehicle within Chiangrai receive income in proportion from high to low respectively. And the income from tour service receive the lowest proportion income in tourism industry. The effect of Tourism towards the employment found that the highest employment was in product and souvenir sector, the employment in food and beverage service and hotel and accommodation sector were employed respectively. Whereas, the lowest employment in Chiangrai was in the tourism industry sector.

Regarding the opinion of every participants on the effect of tourism in Chiangrai, most of participants agreed that Chiangrai had much potential in tourism including proper location, natural resources and culture tourist attraction places. The provincial

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.23	ประเภทของที่พักรับในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม 40
4.24	ระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม 41
4.25	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงราย ของผู้ตอบแบบสอบถาม 42
4.26	ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม 42
4.27	รายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่มของจังหวัดเชียงรายใน ปี พ.ศ. 2548..... 43
4.28	ประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเลือก 43
4.29	ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเลือก 44
4.30	ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ... 43
4.31	รายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548 45
4.32	พาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงราย 46
4.33	จำนวนสถานประกอบการและพนักงานจำแนกตามประเภทของกิจการ ณ เดือนสิงหาคม 2549 47

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร.....	ข
บทคัดย่อ	ฉ
ABSTRACT.....	ช
สารบัญ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
คำถามการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	18
รูปแบบการวิจัย	18
ประชากร	19
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	23
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	24
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของ จังหวัดเชียงราย	32

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวและมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและท่องเที่ยวใหม่ อีกทั้งยังมีโอกาสในการพัฒนาเป็น ศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ(แม่น้ำโขง) และทางอากาศ โดยจะมีการพัฒนาทาง หลวงและท่าอากาศยานเชียงรายให้เป็นสนามบินนานาชาติ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับนครอย่าง กุ้ง หลวงพระบาง เวียงจันทร์ คุนหมิงและเมืองอื่น ๆ ในมณฑลยูนนาน ซึ่งจากสถิติการท่องเที่ยวในปี 2546 พบว่ามีผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงรายถึง 717,799 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 467,515 คน คิดเป็น 65.13% และเป็นชาวต่างชาติ 250,284 คน คิดเป็น 34.87 % ในการ เดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะพำนักเฉลี่ยในจังหวัดนี้ประมาณ 3.20 วัน และ จากจำนวนของนักท่องเที่ยว คืนพัก และการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,726.25 บาท เมื่อนำมา คำนวณหารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 8,625.72 ล้านบาท และในปี 2547 จังหวัด เชียงรายมีผู้มาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเป็น 1,149,101 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 852,749 คน คิดเป็น 74.21% และเป็นชาวต่างชาติ 296,352 คน คิดเป็น 25.79 % ในการเดินทางท่องเที่ยว แต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะพำนักเฉลี่ยในจังหวัดนี้ประมาณ 3.15 วัน และจากจำนวนของ นักเที่ยวเที่ยว คืนพัก และการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,753.60 บาท เมื่อนำมาคำนวณหา รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 9,515.80 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณ 10%

และจังหวัดเชียงรายเอง ก็ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในปี 2547-2550 คือ " เชียงราย : ประตู ท่องของวัฒนธรรมล้านนาและการค้า สู่สากล " Chiangrai : Global Golden Gateway of Lanna Culture and International Trade" โดยมีเป้าประสงค์ทางการท่องเที่ยวคือ มีรายได้ จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจากปี 2545 (8,552 ล้านบาท) อีก 20% และมีจำนวน นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจากปี 2545 (1,082,056 คน) อีก 20% และส่งเสริมหรือชักจูงให้ นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันที่พักแรมเพิ่มขึ้น ระหว่าง 3-5 วัน

จากตัวเลขข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและนำรายได้เป็น จำนวนมากเข้ามาในจังหวัดอีกทั้งยังก่อให้เกิดการจ้างงานในอีกหลายสาขาอาชีพดังที่เคยมี

การศึกษาถึงบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย (หน่วยวิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525) จากการศึกษาพบว่าภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงานในระบบเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายของที่ระลึกของนักท่องเที่ยว และจากรายงานวิจัยเรื่องการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (ประชุม สุวัตดี, 2523) ยังกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึกว่ายังได้ส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างงานและส่วนใหญ่เป็นการกระจายรายได้ไปสู่แรงงานในชนบทมากขึ้น ทำให้เกิดอาชีพและการสร้างงานนอกฤดูกาลทำนาให้แก่เกษตรกรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ต่อไป

ในส่วนของจังหวัดเชียงรายเคยมีผู้ทำการศึกษาผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น (ศรีสุรางค์ สุนทรกุล, 2536) โดยพบว่าโครงสร้างทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไปโดยสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในภาคเกษตรลดลงเรื่อง ๆ แต่สัดส่วนในการภาคบริการสาขาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะสาขาคมนาคมขนส่ง สาขาการเงินการธนาคาร และก่อสร้างกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นและขยายตัวอย่างตัวในอัตราสูง

จากการศึกษาที่ได้ทำการศึกษามาแล้วข้างต้นทำให้เห็นถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางเศรษฐกิจรวมถึงการกระจายรายได้และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างมากและอีกทั้งการศึกษานี้ของจังหวัดเชียงรายที่ได้ทำมาแล้วเป็นเวลานาน ซึ่งปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นตามเวลาจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาหาผลกระทบดังกล่าวในงานวิจัยนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อศึกษามลกระทบของการท่องเที่ยวที่ต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.2 เพื่อศึกษามลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ และโครงสร้างรายได้ในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.3 เพื่อศึกษามลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงรายอย่างไร
- 1.3.2 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อโครงสร้างรายได้ในจังหวัดเชียงรายอย่างไร
- 1.3.3 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อการทำงานในจังหวัดเชียงรายอย่างไร
- 1.3.4 ทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

- 1.4.1 ทราบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงราย
- 1.4.2 ทราบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อระดับรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย
- 1.4.3 ทราบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการทำงานในจังหวัดเชียงราย
- 1.4.4 ทราบความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
- 1.4.5 นำผลงานวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงราย โดยศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจทางด้านรายได้และการจ้างงานของจังหวัด โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ทำการศึกษประกอบด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงราย ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย

- 1.5.1 ที่พักและโรงแรม
- 1.5.2 กิจกรรมทัวร์นำเที่ยว
- 1.5.3 กิจกรรมรถ-เรือเช่า
- 1.5.4 กิจกรรมให้บริการขนส่ง เช่น รถสองแถวและสามล้อ
- 1.5.5 ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 1.5.6 ร้านอาหารผับ และ ภัตตาคาร

1.5.7 สถานบริการและบันเทิง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ และ คาราโอเกะ

1.5.8 กิจการบริการด้านสันทนาการและกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ และ โบว์ลิ่ง

1.5.9 ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และ ห้างสรรพสินค้า

1.5.10 สถาบันการเงิน (ในส่วนใหญ่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) เช่น เคาร์ทเดออร์แลกเปลี่ยน

เงินตราต่างประเทศ

1.5.11 คลินิกและสถานพยาบาล

1.5.12 กิจการบริการอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์เอกชน และ เสริมสวย เป็นต้น

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ผลกระทบทางด้านระดับรายได้และการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงรายเท่านั้น

ด้านรายได้ หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นจากภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย รวมรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รายได้จากกิจกรรมบันเทิง รายได้จากบริการท่องเที่ยว รายได้จากที่พัก รายได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่ม รายได้จากบริการพาหนะเดินทางในจังหวัด และรายได้อื่น ๆ

ด้านการจ้างงาน หมายถึง ระดับการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึง ธุรกิจประเภทขายของที่ระลึก ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจบริการนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจบริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด โดยที่แต่ละธุรกิจสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

ธุรกิจสินค้าที่ระลึก หมายถึง ธุรกิจขายสินค้าและของที่ระลึกประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ประเภทหัตถกรรม ประเภทเสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย ประเภทเครื่องปั้นดินเผา

ธุรกิจบันเทิง หมายถึง สถานบันเทิงหรือผับ โรงภาพยนตร์ สถานที่ออกกำลังกาย บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) และกีฬาออลส์

ธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง บริษัทนำเที่ยวในต่างประเทศ ในประเทศ และในจังหวัดเชียงราย

ธุรกิจโรงแรมและที่พัก หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ ห้องพัก ห้องเช่า
ที่พักในอุทยานฯ และบ้านพักรับรอง

ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม หมายถึง ร้านอาหารในโรงแรมที่พัก ภัตตาคาร
ข้าวราดแกงและร้านอาหารทั่วไป

ธุรกิจบริการพาหนะเดินทางในจังหวัด หมายถึง ธุรกิจบริการรถตู้ ธุรกิจให้เช่ารถยนต์
ธุรกิจรถทัวร์ ธุรกิจรถโดยสารและรถประจำทาง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

นโยบายและทิศทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

จากการที่การท่องเที่ยวได้เกิดขึ้นในประเทศไทยจากพระราชดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน โดยส่งผ่านเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา เป็นการเริ่มต้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนจังหวัดเชียงรายได้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ระหว่างวันที่ 30-31 สิงหาคม 2536 ที่กรุงมะนิลา และจากการรวมกลุ่มสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจทำให้เปิดโอกาสการลงทุนระหว่างไทยจีนมีความเป็นไปได้สูง โดยเฉพาะการลงทุนเพื่อเสริมสร้างและผลักดันการค้าและการท่องเที่ยว โดยเชียงรายถือว่ามีความได้เปรียบเนื่องจากเป็นที่พักชุมทางก่อนที่จะกระจายไปยังจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดรอบทิศ โดยมีทางเลือกได้ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งมีชนชาติและวัฒนธรรมให้เยี่ยมชมได้มากกว่า 51 ชนเผ่า มีทะเลสาบมากกว่า 40 แห่ง

ดังนั้นในปี 2537 จังหวัดเชียงรายได้ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนคู่กับจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง (Border Town) ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และในปี 2540-2543 จังหวัดเชียงรายได้งบประมาณในโครงการ 2 โครงการใหญ่คือ โครงการพัฒนาศูนย์จัดแสดงเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ(อาคารพิพิธภัณฑ์ฝิ่น) และโครงการพัฒนาและจัดระเบียบไร่แม่ฟ้าหลวง

สำหรับในช่วงปี 2547-2549 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มียุทธศาสตร์ที่สำคัญของ (ระยะ ๓ ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙) โดยได้รับมติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

จากการประมวลและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทย พบว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะราคาต่ำ คุณภาพของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวลดลง รวมทั้งคู่แข่งชั้นเร่งทำการส่งเสริมการตลาดมากยิ่งขึ้น ทำให้มีภาวะการณ์แข่งขันสูง ดังนั้นจึงวางเป้าหมายกรอบยุทธศาสตร์เพื่อวางรากฐานประเทศไทยเป็น Tourism Capital of Asia ภายใน ๓ ปี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย
2. เพื่อปฏิรูปอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยสู่ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
3. เพื่อมุ่งเพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ
4. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราภายในประเทศจากนักท่องเที่ยวคนไทย

ซึ่งจังหวัดเชียงรายเอง ก็ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ในปี 2547-2550 คือ " เชียงราย : ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนาและการค้า สู่สากล " Chiangrai : Global Golden Gateway of Lanna Culture and International Trade โดยมีเป้าประสงค์ทางการด้านการท่องเที่ยวคือ ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้นมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจากปี 2545 (8,552 ล้านบาท) อีก 20% และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจากปี 2545 (1,082,056 คน) อีก 20% และส่งเสริมหรือชักจูงให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันที่พักแรมเพิ่มขึ้น ระหว่าง 3-5 วัน และมียุทธศาสตร์ในข้อที่ 3 ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย โดยมีแผนงานทั้งสิ้น 5 แผนงานดังนี้

1. การจัดตั้งศูนย์บริหารการท่องเที่ยว
2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้หลากหลายรูปแบบ
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดปี
5. การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน

ซึ่งจากวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงรายนี้นี้ก็ทำให้ทราบทิศทางนโยบายทางด้านการท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของจังหวัดเชียงรายด้วย

ศักยภาพและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ๆ อันจะมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีคุณค่าที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเทศกาลและงานประเพณีประจำปีที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงหมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ 3 ประเภท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) คือ

1. ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่

ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ
วนอุทยาน สวนรุกชาติ ทะเล ความงามของปะการังและสัตว์น้ำใต้ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ
เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

2. ประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นสถานที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง
หรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยาน
ประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑฯ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้าง
ที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ
อีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้า
พื้นเมือง สวนสนุก

สำหรับจังหวัดเชียงรายมีทรัพยากรท่องเที่ยวมากมายที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หลายอำเภอ ซึ่ง
สามารถแบ่งตามอำเภอได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย จำแนกตามอำเภอและประเภททรัพยากร
ท่องเที่ยว

ลำดับ	อำเภอ	ประเภททรัพยากรท่องเที่ยว		
		ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ฯ	ศิลปวัฒนธรรม
1.	เมือง	1) สวนสมเด็จพระศรี นครินทร์ เชียงราย 2) วนอุทยานน้ำตกขุน กรณ์ 3) แม่น้ำกก	1) อนุสาวรีย์พ่อขุน เม็งรายมหาราช 2) กู่พระเจ้าเม็งราย 3) วัดพระสิงห์ 4) วัดพระแก้ว 5) วัดพระธาตุดอย ทอง	1) หอวัฒนธรรม นิทัศน์ 2) พิพิธภัณฑฯอุบคำ 3) งานไหว้สาพญาเม็ง ราย 4) งานอนุรักษ์มรดก ไทยล้านนา 5) งานเทศกาลลั่นจี่และ ของดีเมืองเชียงราย
2.	แม่จัน	-	-	ลานทองวิลเลจ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ประเภททรัพยากรท่องเที่ยว		
		ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ฯ	ศิลปวัฒนธรรม
3.	แม่ฟ้าหลวง	1) ดอยแม่สลอง	1) พระตำหนักดอยตุง	1) งานเทศกาล ดอกบัวตองบาน
		2) ดอยหัวแม่คำ	2) หอพระราชประวัติ สมเด็จพระศรีนคริน ทราบรมราชชนนี	-
		3) สวนแม่ฟ้า หลวง	3) สถูปดอยช้างมูบ	-
			4) พระธาตุดอยตุง	-
			5) บ้านเทอดไทย	-
4.	แม่สาย	1) ด่านแม่สาย 2) ถ้ำผาจอม 3) ถ้ำปุม ถ้ำปลา ถ้ำเสาหิน พญานาค	1) พระธาตุดอยเวา	-
5.	เชียงใหม่	1) ทะเลสาบ เชียงใหม่	1) อำเภอเชียงใหม่	1) งานประเพณี
		2) ดินแดนแห่ง สามเหลี่ยมทองคำ	2) พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติ เชียงแสน 3) วัดพระธาตุดีเยี่ยม หลวง 4) วัดพระเจ้าล้านทอง	สงกรานต์และแข่ง เรือเมืองเชียงใหม่
			5) วัดป่าสัก 6) วัดพระธาตุมหา 7) วัดเจดีย์เจ็ดยอด 8) วัดพระธาตุนวมกิตติ 9) วัดสังฆาแก้วดอนหัน	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ประเภททรัพยากรท่องเที่ยว		
		ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์ฯ	ศิลปวัฒนธรรม
			10) ทยานสามเหลี่ยม ทองคำและหอพิพิธ นิทัศน์ 11) พระธาตุดอยปู่เข้า	
6.	เชียงของ	1) อำเภอเชียงของ	-	1) ท่าเรือบัค 2) บ้านหาดบ้าย
7.	เวียงแก่น	1) ดอยผาดั้ง	-	-
8.	เทิง	1) ภูชี้ฟ้า	-	1) งานดอกเสี้ยว บานที่ภูชี้ฟ้า
9.	พาน	1) อุทยานแห่งชาติ ดอยหลวง	1) พระธาตุจอมแก้ว	-
10.	เวียงป่าเป้า	1) บ่อน้ำร้อน ธรรมชาติ 2) อุทยานแห่งชาติ ขุนแจ		

ดังนั้น จากข้อมูลเบื้องต้นจึงถือได้ว่าจังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวในระดับสูง และมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเดินทาง

- ทางรถยนต์ สามารถเดินทางเป็นวงรอบได้โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 11 จากอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผ่านตากฟ้า-วังทอง-พิษณุโลก-อุตรดิตถ์-เด่นชัย-แพร่-ร้องกวาง แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 103 ไปอำเภองาว แยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านพะเยาไปจังหวัดเชียงราย รวมระยะทาง 785 กิโลเมตร หากกลับใช้เส้นทางเชียงราย-เชียงใหม่ ผ่านอำเภอแม่สาย-เวียงป่าเป้า-แม่ชะจาน-ดอยสะเก็ด

ทางรถโดยสารประจำทาง มีรถโดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศของบริษัท
ขนส่ง จำกัด และบริษัทเอกชน ออกจากสถานีขนส่งสายเหนือ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 ชั่วโมง

- ทางรถไฟ จากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ โดยสารรถไฟไปลงที่จังหวัดลำปางหรือเชียงใหม่
แล้วเดินทางต่อไปโดยทางรถยนต์ไปจังหวัดเชียงราย

- ทางเครื่องบิน มีเที่ยวบินออกจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดเชียงราย

2. สถานที่พักแรม ในปี 2547 จังหวัดเชียงรายมีจำนวนโรงแรมและห้องพัก (การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2547) ดังนี้

- โรงแรม จำนวน 73 แห่ง จำนวนห้องพัก 3,876 ห้อง

- เกสต์เฮาส์ จำนวน 27 แห่ง จำนวนห้องพัก 457 ห้อง

- บังกะโล จำนวน 2 แห่ง จำนวนห้องพัก 28 ห้อง

- รีสอร์ท จำนวน 59 แห่ง จำนวนห้องพัก 2,142 ห้อง

แต่ทั้งนี้ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนทรุดโทรม ไม่มีบริการสาธารณะ

2. ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก การบริการ เอกสาร
เผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

3. ปัญหาด้านสวัสดิการและความปลอดภัย เช่น ทัวร์ป่า เป็นต้น

เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

การเจริญเติบโตและการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากจะก่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การสร้างงานสร้างอาชีพการพัฒนากระบวนการคมนาคม
ขนส่ง และรวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ

เมื่อการคมนาคมสะดวก การเดินทางท่องเที่ยวกลายเป็นความนิยม ธุรกิจต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น
เพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวมากมาย ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจที่
พักและอาหาร ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจการค้าของที่ระลึก ธุรกิจเหล่านี้ขายบริการให้กับตัว
นักท่องเที่ยวเอง และยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การก่อสร้างอาคารที่พัก ร้านอาหาร
การผลิตสินค้าเกษตรกรรมขายให้ธุรกิจที่ร้านอาหารการผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อส่งร้านค้า
ของที่ระลึก เป็นต้น ธุรกิจเหล่านี้จะก่อให้เกิดงานอาชีพใหม่ ๆ และการกระจายเงินตราซึ่งเป็นการ
เสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั่นเอง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
2529)

บทบาทของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมากจะเห็นได้ว่าในปี 2527 การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทยถึง 27,317 ล้านบาท นับเป็นรายได้อันดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่น ๆ นอกจากนี้รายรับสุทธิในรูปของเงินตราต่างประเทศจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยลดการขาดดุลการค้าของประเทศได้ถึงกว่า 30% ของยอดการขาดดุลทั้งหมดอีกด้วย

2. รายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทบพววิคุณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้ผลผลิตมวลรวมของประเทศมีค่าทวีกว่า 2 เท่าตัว

3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนและการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในชนบท การพัฒนาความเจริญก็จะไปถึงภูมิกษาค้นๆ ก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่น เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีผู้ลงทุนในหลายๆ รูปแบบทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างกว้างขวาง เป็นการสร้างรายได้สู่ประชาชนอย่างแท้จริง

4. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในอัตราที่สูงในรูปของการผลิตสินค้าพื้นเมืองและสินค้าของที่ระลึก ตลอดจนบริการในท้องถิ่นนั้น ๆ

5. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ ผลผลิตขายได้ตลอดเวลาสุดแต่ความเหมาะสมและความสามารถของผู้ขาย

6. การท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตหมุนเวียนเป็นวงจรภายในประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการลดการว่างงานลง ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้รัฐบาลได้รับรายได้ในรูปของภาษีอากรประเภทต่าง ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529)

ประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะได้รับจากการท่องเที่ยว

1. การสร้างงานสร้างอาชีพปัญหาสำคัญที่น่าวิตกในปัจจุบันก็คือปัญหาการว่างงาน ทั้งในกรุงเทพมหานครและในชนบท มีการประมาณการว่ามีคนว่างงานในประเทศขณะนี้ประมาณเกือบ 4 ล้านคน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ธุรกิจบริการย่อมหมายถึง การใช้จำนวน

แรงงานมาก และมีลักษณะพิเศษคือไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างประเทศเท่าไรนัก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงจะช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานให้ลดน้อยลงได้ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจะช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวได้เร็วขึ้น และเนื่องจากแรงงานที่ใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่ไม่ต้องใช้เทคนิคระดับสูงและใช้เวลาฝึกฝนระยะสั้น การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีผลต่อเนื่องในการสร้างงานในคนในชาติได้อย่างมาก โดยจะสามารถแยกลักษณะงานออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 งานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม บริษัทนำเที่ยว สายการบิน มีคคูเทศก์ ภัตตาคาร ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ การประกอบการขนส่งผู้โดยสาร นอกจากนี้ยังมีงานที่เห็นได้ชัดมากคือ การผลิตสินค้าของที่ระลึกหรือสินค้าพื้นเมือง เช่น การทอผ้า เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

1.2 งานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่ งานด้านการก่อสร้าง เช่น สร้างอาคารที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า งานด้านกิจกรรม เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ขายให้โรงแรม เป็นต้น

จากการสำรวจและศึกษาทำให้ทราบว่า ในปี 2526 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการจ้างงานได้ไม่น้อยกว่า 550,000 คน ซึ่งเป็นการจ้างงานในภาคบริการอุตสาหกรรมและคมนาคมขนส่งมากที่สุด กลุ่มอาชีพที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรงก็ได้แก่บุคคลที่ประกอบอาชีพด้านธุรกิจโรงแรม ที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ด้านการขนส่ง และด้านการบริการต่างๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529)

2. การกระจายรายได้ รายได้รวมของชาติเป็นเครื่องวัดความเจริญมั่งคั่งของประเทศ แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าในส่วนรวมของประเทศนั้นจะไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจสังคมและปัญหาเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากว่ารายได้ประเทศชาติที่มีจำนวนตัวเลขสูงมาก ๆ นั้น ส่วนใหญ่อาจตกอยู่กับคนกลุ่มน้อยที่มีฐานะร่ำรวย ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศอาจยากจนมีรายได้ต่ำไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพก็เป็นได้ การท่องเที่ยวจะช่วยกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอาชีพต่าง ๆ โดยเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวก็จะต้องใช้จ่ายเงิน เงินจำนวนนี้ย่อมจะตกเป็นผลประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับธุรกิจการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 6 ค่าที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม ค่าพาหนะในประเทศ ค่าใช้จ่ายเรื่องบันเทิง ซื้อของ และอื่น ๆ ผู้ได้รับก็คือประชาชนที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั่นเอง

นอกจากนั้น การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตราในท้องถิ่น ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้ สมมติว่านักท่องเที่ยวใช้จ่ายเงินเป็นค่าที่พักให้แก่โรงแรม โรงแรมก็จะต้อง

จ่ายเงินส่วนหนึ่งจากรายได้ไปเป็นรายได้ของผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ขายบริการของตนแก่โรงแรม ซึ่งจะนำรายได้ที่ได้รับจากโรงแรมไปใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของตนต่อไป จึงเห็นได้ว่ารายจ่ายของนักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น แต่ยังแผ่กระจายไปยังผู้ผลิตสินค้าและบริการอื่น ๆ อีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างงานกับการกระจายรายได้ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันอยู่มาก ตัวอย่างที่สามารถพบเห็นกันได้อยู่เสมอก็คือ ในเส้นทางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะเกิดอาชีพขับรถบริการนักท่องเที่ยวขึ้น คนที่ประกอบอาชีพขับรถเหล่านี้ก็จะเป็นชาวสวนชาวไร่ ผู้ประกอบการเกษตรกรรมในท้องถิ่นใกล้เคียงนั่นเอง ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว คนขับรถพวกนี้จะมีรายได้สุทธิประมาณวันละ 100 บาท แต่ถ้าหากอยู่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวแล้ว พวกเขาจะสามารถหารายได้มากถึง 400-500 บาทต่อวันที่เดียว

จากตัวอย่างที่นำมากล่าวนี้ นับเป็นกรณีเดียวเท่านั้น ยังมีอีกหลายกรณีที่สามารถแสดงให้เห็นผลประโยชน์ของธุรกิจการท่องเที่ยวที่สามารถกระจายรายได้แก่ประชาชนท้องถิ่นทั่วไป อันจะเป็นผลต่อเนื่องไปถึงความอยู่ดีกินดี และยกมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529)

สำหรับเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เป็นที่สนใจของนักลงทุน โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นส่งผลต่อเนื่องให้เศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ ขยายตัวตามไปด้วย และมีแนวโน้มจะขยายตัวอีกมากในอนาคต

จังหวัดเชียงรายมีความเหมาะสมของสภาพอากาศและภูมิประเทศที่สวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีล้านนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งจังหวัดเชียงรายก็ได้จัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่สำคัญก็มี

1. สนามบินนานาชาติ ซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่ ปี 2535
2. โครงการตัดถนนเชื่อมระหว่างอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียงหลายสาย เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว
3. โครงการตัดถนนเชื่อมระหว่างอำเภอแม่สาย-คุณหมิง (ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน) ฯลฯ

ซึ่งจากข้อมูลโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย สาขาการก่อสร้าง ในปี 2535-2537 คิดเป็นร้อยละ 20.3, 19.1 และ 18.5 ตามลำดับ และในปี 2539 จังหวัดเชียงราย มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีผู้มาลงทุนด้านธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ราคาที่ดินสูงขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากตัวเลขข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและนำรายได้เป็นจำนวนมากเข้ามาในจังหวัดอีกทั้งยังก่อให้เกิดการจ้างงานในอีกหลายสาขาอาชีพ

(หน่วยวิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525) มีการศึกษาถึงบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงานในระบบเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายของที่ระลึกของนักท่องเที่ยว

(ประชุม สุวัตถิ, 2523) ได้รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ยังกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึกว่ายังได้ส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างงานและส่วนใหญ่เป็นการกระจายรายได้ไปสู่แรงงานในชนบทมากขึ้นทำให้เกิดอาชีพและการสร้างงานนอกฤดูกาลทำนาให้แก่เกษตรกรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ต่อไป

และจากการที่มีการกำหนดเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนหรือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจย่อมส่งผลถึงการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีผลกระทบต่อธุรกิจโรงแรมซึ่งเป็นภาคธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่นำรายได้หลักเข้าประเทศ

(มานิต ศิริมหาราช, 2539) ผู้วิจัยเรื่องดังกล่าวศึกษาถึงผลกระทบจากสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่มีต่อธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อบัณฑิตที่ส่งผลต่อรายได้และค่าใช้จ่ายของโรงแรม โดยที่ในกรณีการศึกษาบัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อรายได้เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรม ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายที่ใช้ และอัตราการเข้าพักเฉลี่ย ส่วนบัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่าย ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ค่าจ้างแรงงาน ประสิทธิภาพแรงงาน ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร โดยพบว่าสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจส่งผลกระทบในด้านบวกทั้งต่อรายได้และค่าใช้จ่ายของธุรกิจโรงแรม รายได้จากค่าที่พักเพิ่มขึ้นเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยและ ค่าใช้จ่ายที่พักโรงแรมเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ส่วนบัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของธุรกิจโรงแรมพบว่า ค่าจ้างแรงงาน ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร มีการขยายตัวในอัตราที่ลดลง ส่วนประสิทธิภาพของแรงงานจะลดลงซึ่งมีผลทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงประสิทธิภาพของแรงงานมากขึ้น

ในธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีธุรกิจหลายประเภทแต่ความสำคัญของแต่ละอุตสาหกรรมต่อเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัดมีความสำคัญแตกต่างกันโดย

(มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ , 2548) ได้ทำการศึกษามูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยใช้จังหวัดเชียงใหม่เป็นกรณีศึกษาและใช้มูลค่าเพิ่มโดยเฉพาะส่วนที่เก็บไว้ในประเทศเป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญของอุตสาหกรรมซึ่งประกอบไปด้วยอุตสาหกรรมย่อย 13 สาขา พบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีบทบาททางเศรษฐกิจในระดับสูง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ศึกษาทั้งหมดเป็นสถานประกอบการรวมกันถึง 8,005 แห่ง มีการจ้างงานรวมถึง 52,417 คน โดยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีขนาดของมูลค่าเพิ่มใหญ่ที่สุด 3 อันดับคือ อุตสาหกรรมโรงแรมและรีสอร์ท อุตสาหกรรมภัตตาคารและร้านอาหาร และอุตสาหกรรมนำเที่ยว

ในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่เคยมีผู้ทำการศึกษาผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นดังนี้

(ศรีสุรางค์ สุนทรกุล, 2536) โดยพบว่าโครงสร้างทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไปโดยสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในภาคเกษตรลดลงเรื่อย ๆ แต่สัดส่วนในการภาคบริการสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะสาขาคมนาคมขนส่ง สาขาการเงินการธนาคาร และก่อสร้างกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นและขยายตัวอย่างตัวในอัตราสูง

(ภาคภูมิ สินุชก, 2547) ได้ทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจในภาคอื่น ๆ ได้มีการศึกษาผลกระทบนี้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาศัยแบบจำลองของปัจจัยการผลิต – ผลผลิต พบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงไปด้านหน้าสูง คือ สาขาเกษตรกรรมและสาขาบริการ ส่วนของสาขาเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงไปด้านหลังสูงคือ สาขาอุตสาหกรรมอาหาร สาขาสาธารณูปโภค ส่วนผลกระทบทางด้านรายได้กระทบไปยังทุก ๆ ส่วนในสาขาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสาขาการบริการมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ

(วชิราพร เกิดสุข และคณะ, 2546) ได้ศึกษาบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อการจ้างงาน การจ้างงานส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแยกตามประเภทการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว การจ้างงานที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ การจ้างงานในกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาคือ กลุ่มโรงแรมและที่พัก และกลุ่มขายสินค้าและของที่ระลึก ตามลำดับ

(กนกพร ศิริโรจน์, 2545) ได้ทำการศึกษาผลกระทบต่อรายได้ที่รายได้กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งคือ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ซึ่งมีการศึกษาถึงกระบวนการ

ตัดสินใจเลือกสถานที่พักของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ : กรณีศึกษา สถานที่พักแรม ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร พบว่าสิ่งกระตุ้นที่เป็นแรงจูงใจและมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกสถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ราคาของสถานที่พักแรมโดยนักท่องเที่ยวจะพิจารณาจากราคาให้เขาเมื่อเทียบกับคุณภาพ ทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สถานที่พักแรมสะอาดและการให้การต้อนรับของผู้ประกอบการ

(วชิราภรณ์ โลหะชาละ, 2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยสำหรับธุรกิจโรงแรมและที่พักในจังหวัดเชียงรายโดยศึกษาในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเลือกใช้บริการที่พักในจังหวัดเชียงราย พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อบริการที่พักในระดับสูง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าที่พักมีมาตรฐานดี และราคาของที่พักมีความเหมาะสมแล้ว และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการที่พัก โดยเฉพาะปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านความปลอดภัย รองลงมาคือปัจจัยด้านการบริการ ด้านทำเลที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมตามลำดับ

นอกจากกลุ่มธุรกิจโรงแรมที่ได้รับผลกระทบทางด้านรายได้แล้วยังมีอีกธุรกิจหนึ่งคือธุรกิจขายสินค้าและของที่ระลึกในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ

(สลักจิต ตริยะไพรัช, 2545) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่านักท่องเที่ยวต้องการซื้อของที่ระลึกประเภทของผลผลิตเครื่องมือเครื่องใช้มากที่สุด โดยเป็นสินค้าที่การดัดแปลงจากวัสดุธรรมชาติมากที่สุด โดยพบปัญหาของธุรกิจสินค้าและของที่ระลึกคือ ด้านแหล่งที่ตั้งของธุรกิจ ด้านคุณภาพสินค้า ด้านการขาดแคลนแรงงานฝีมือ ด้านการบริการและการบรรจุหีบห่อ และด้านวัตถุดิบ เป็นต้น

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางเศรษฐกิจทางด้านรายได้และการจ้างงาน โดยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) ควบคู่กัน เพื่อตอบคำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ

3.1.1 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method)

จะใช้ตอบคำถามวิจัยทั้ง 3 ข้อทั้งในเรื่องผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบด้านการจ้างงาน ในจังหวัดเชียงราย และความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยจะใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มโดย Focus groups คือ ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาแบบสอบถามและมีการจัดสนทนากลุ่มซ้ำเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์และรับทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อตอบคำถามงานวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทั้งสองวิธีนี้จะสามารถตอบคำถามข้อสุดท้าย ในด้านความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

หมายเหตุ การทำ Focus Group ได้เชิญ ตัวแทนของแต่ละภาคดังนี้

1. มัคคุเทศก์ เป็นตัวแทนของ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
2. ผู้นำชุมชนต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร เป็นตัวแทนของภาคประชาชน
3. ตัวแทนของผู้ประกอบการ อาทิ กิจการโรงแรมที่พัก กิจการร้านอาหาร กิจการรถเช่า กิจการขายของที่ระลึก ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการ

3.1.2 วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method)

จะใช้ตอบคำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ โดยจะเน้นใช้ตอบคำถามวิจัยสองข้อแรกเป็นหลัก เนื่องจากเป็นการใช้แบบสอบถามในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ในเรื่องผลกระทบต่อ

ระดับรายได้ และผลกระทบต่อการทำงานในจังหวัดเชียงรายโดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผลการวิจัยที่ได้จากวิธีการศึกษาแบบดังกล่าวจะเป็นผลการวิจัยที่สามารถสรุปเป็นตัวแทนของประชากรได้ (Generalization) อีกทั้งยังเป็นผลวิจัยมีนัยเชื่อถือและมีความสมบูรณ์ลึกซึ้ง

3.2 ประชากร

3.2.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงราย ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย

- 3.2.1.1 ที่พักและโรงแรม
- 3.2.1.2 กิจกรรมทัวร์นำเที่ยว
- 3.2.1.3 กิจกรรมรถ-เรือเช่า
- 3.2.1.4 กิจกรรมให้บริการขนส่ง เช่น รถสองแถวและสามล้อ
- 3.2.1.5 ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 3.2.1.6 ร้านอาหารผับ และ ภัตตาคาร
- 3.2.1.7 สถานบริการและบันเทิง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ และคาราโอเกะ
- 3.2.1.8 กิจกรรมบริการด้านสันทนาการและกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ และ โบว์ลิ่ง
- 3.2.1.9 ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และ ห้างสรรพสินค้า
- 3.2.1.10 สถาบันการเงิน (ในส่วนของให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) เช่น เคาร์ทเดออร์ แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- 3.2.1.11 คลินิกและสถานพยาบาล
- 3.2.1.12 กิจกรรมบริการอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์เอกชน และเสริมสวย เป็นต้น

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Groups) จำนวน 10-15 คน ได้แก่ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย, มัคคุเทศก์ และ ตัวแทนประชาชนทั่วไปซึ่งจะสรรหาคู่มือเหล่านี้โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 800 ชุดโดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย 400 ชุดและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 400 ชุด โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Taro Yamane จากสูตร

$$n = \frac{N}{(1 + Ne^2)}$$

โดยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบ โควต้า (Quota Sampling) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่

เขตพื้นที่	นักท่องเที่ยว ชาวไทย (คน)	นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ (คน)	รวม (คน)
1. พื้นที่ที่มีศักยภาพสูง	259	259	518
2. พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลาง	107	107	214
3. พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ	34	34	68
รวม	400	400	800

หมายเหตุ : พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงหมายถึง อ.เมือง อ.เชียงใหม่ อ.เชียงใหม่และ อ.แม่สาย
พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลาง หมายถึง อ.แม่สรวย อ.พาน อ.แม่จัน อ.เวียงป่าเป้า
และ อ. แม่ฟ้าหลวง
พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ หมายถึง อ.แม่ลาว อ.แม่สร้อย อ.พญาเม็งราย กิ่งอำเภอ
เวียงเชียงรุ้ง อ.เวียงพาน อ.เทิง และ อ.ป่าแดด
และหลังจากการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าตามศักยภาพแล้วจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่
ใช้ความน่าจะเป็นแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อ จะใช้เครื่องมือทั้งสามแบบประกอบกันดังนี้คือ

3.3.1 การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus groups) โดยจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาแบบสอบถาม
และตรวจสอบผลลัพธ์

3.3.2 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire survey) โดยจะมีการรวบรวมเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง เพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

3.3.2.1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และภูมิลำเนา เป็นต้น

3.3.2.2 สอบถามเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านรายได้ในภาคการผลิตต่าง ๆ เช่น ธุรกิจสินค้าและของที่ระลึก ธุรกิจด้านการบริการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และที่พัก ธุรกิจเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจเกี่ยวกับพาหนะในการเดินทาง และธุรกิจด้านบันเทิง

3.3.2.3 สอบถามถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการท่องเที่ยวและข้อคิดเห็นอื่นๆ

3.3.3 การจัดการประชุมระดมความคิดเห็น โดยจะนำมาใช้เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามและการจัดสนทนากลุ่ม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้านี้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

3.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจาก

3.4.1.1 การจัดทำสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group) ในเดือน กันยายน 2548 โดยข้อมูลที่ได้อีกคือ จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจงจำนวน 15 คน จากภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.4.1.2 แบบสอบถาม(Questionnaire survey) ทำการแจกและรวบรวมแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 ชุด ในเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม 2548 โดยข้อมูลที่ได้อีกใช้ประกอบการอธิบายผลกระทบของการท่องเที่ยวทางด้านเศรษฐกิจในประเด็นการกระจายรายได้ไปยังภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย

3.4.1.3 การจัดการประชุมระดมความคิดเห็น สำหรับภาคธุรกิจและภาคราชการด้านการท่องเที่ยว ในช่วงเดือน มิถุนายน 2549 โดยข้อมูลที่ได้อีกคือข้อคิดเห็นจากภาคีต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางเศรษฐกิจ และข้อมูลที่ใช้ประกอบการอธิบายผลกระทบทางการท่องเที่ยวในประเด็นของการจ้างงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย

3.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ เว็บไซต์ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลด้านสถิติการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และข้อมูลการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงรายจากสำนักงานประกันสังคม จังหวัดเชียงราย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากคำถามวิจัยทั้งสามข้อใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กันไปทั้ง 4 ข้อคำถามวิจัย

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน และจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยจะมีการตรวจสอบจากภายใน เช่น ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล และจากภายนอก เช่น การนำผลการวิเคราะห์ไปให้นักวิชาการที่มีความสนใจในเรื่องนี้อ่าน และให้ความเห็นและมีการจัดประชุมและสนทนากลุ่มย่อยอีกครั้งเพื่อดูว่าข้อสรุปและการตีความของนักวิจัยเป็นไปทิศทางที่ถูกต้องและใช้ได้ ในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลมาน้อยเพียงใดจะทำให้เข้าใจถึงฐานความแตกต่างและอาจเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวิเคราะห์ได้ดีขึ้น

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะมีการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล การแยกประเภทข้อมูล การแจกแจง และลงรหัสการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และจะใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เช่น ค่าความถี่และร้อยละ เป็นต้น

3.5.3 การวิเคราะห์ผลการวิจัย หลังจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วจะได้ผลการวิจัยแล้วจึงจะมีการวิเคราะห์ผลการวิจัยภาพรวมโดยการประชุมระดมความคิดเห็นและการจัดสนทนากลุ่มย่อยอีกครั้ง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร รายงานทางวิชาการ วารสาร บทความทางวิชาการ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสนทนากลุ่มย่อย ข้อมูลจากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของตัวแทนจากภาคีต่าง ๆ ในภาคการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนจังหวัดเชียงราย สามารถแบ่งเป็นรายงานผลการวิจัยเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามงานวิจัย 4 ข้อดังนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	(n= 800 คน)			
ชาวไทย				
ชาย	247		30.88	
หญิง	153		19.13	
ชาวต่างชาติ				
ชาย	207		25.88	
หญิง	193		24.13	
รวม	800		100	

จากตารางพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 800 คนจำแนกได้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน และชาวต่างชาติ 400 คน โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วนของผู้ชายและผู้หญิงเป็นร้อยละ 30.88 และ 19.13 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีสัดส่วนของผู้ชายและผู้หญิงเป็นร้อยละ 25.88 และ 24.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ต่ำกว่า 20 ปี	66	38	16.50	9.50
21-30 ปี	86	161	21.50	40.25
31-40 ปี	70	49	17.50	12.25
41-50 ปี	147	62	36.75	15.50
51-60 ปี	28	82	7.00	20.50
มากกว่า 60 ปี	3	8	0.75	2.00
รวม	400	400	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 36.75 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 21.50 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือในช่วงอายุมากกว่า 60 ปีคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.75 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และสำหรับนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามชาวชาติส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 40.25 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือในช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 20.50 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือในช่วงอายุมากกว่า 60 ปีคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.00 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ข้าราชการ/พนักงาน	196	22	49.50	5.50
รัฐวิสาหกิจพนักงานธุรกิจ เอกชน	22	12	5.60	3.00
ประกอบกิจการส่วนตัว	31	89	7.83	22.30
นักเรียน/ นักศึกษา	82	134	20.71	33.50
เกษตรกร	3	18	0.76	4.50
พ่อบ้าน/ แม่บ้าน	12	34	3.03	8.50
ผู้บริหารองค์การ	12	14	3.03	3.50
รับจ้างรายวัน	23	22	5.81	5.50
อื่น	15	55	3.79	13.80
รวม	396	400	100	100

จากตารางพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยอาชีพรับราชการหรือพนักงานมีสัดส่วนมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 49.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาคือ นักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.71 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด และอาชีพเกษตรกรมีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.76 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับ

นักท่องเที่ยวนักเรียนนักศึกษาอาชีพนักเรียนนักศึกษาอาชีพที่มีสัดส่วนตอบแบบสอบถามมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 33.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ ผู้ประกอบกิจการส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.30 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด และอาชีพที่ทำงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานธุรกิจเอกชนมีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นเพียงร้อยละ 3.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้ต่อเดือน	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	95	106	23.80	26.84
5,001-10,000 บาท	130	34	32.50	8.61
10,001-20,000 บาท	84	45	21.00	11.39
20,001-30,000 บาท	55	40	13.80	10.13
30,001-40,000 บาท	15	50	3.80	12.66
มากกว่า 40,000 บาท	21	120	5.30	30.38
รวม	400	395	100	100

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทในสัดส่วนร้อยละ 32.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 23.80 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด และที่สัดส่วนน้อยที่สุดคือรายได้ 30,001-40,000 บาทคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.80 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทในสัดส่วนร้อยละ 30.38 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 26.84 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด และที่สัดส่วนน้อยที่สุดคือรายได้ 5,001-10,000 บาทคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 8.61 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

ตารางที่ 4.5 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนไทย

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ(%)
กรุงเทพมหานคร	48	12.63
ภาคกลาง	55	14.47
ภาคตะวันออก	3	0.79
ภาคเหนือ	138	36.32
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	136	35.79
รวม	380	100

จากตารางพบว่าภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่มาจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 36.32 และ 35.79 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดตามลำดับ และผู้ตอบแบบสอบถามที่มาจากภาคตะวันออกมีสัดส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ 0.79 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.6 ประเทศภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศ

ประเทศ	จำนวน	ร้อยละ(%)
ออสเตรเลีย	5	1.30
บาวาเรีย	5	1.30
เบลเยียม	10	2.50
แคนาดา	48	12.00
อังกฤษ	35	8.80
ฝรั่งเศส	39	9.80
เยอรมันนี	5	1.30
อิสราเอล	10	2.50
อิตาลี	21	5.30
ญี่ปุ่น	37	9.30
สหรัฐอเมริกา	98	24.50
เนเธอร์แลนด์	14	3.50

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเทศ	จำนวน	ร้อยละ(%)
นิวซีแลนด์	20	5.00
โอมาน	4	1.00
สิงคโปร์	24	6.00
สวีเดน	15	3.80
ไทย	10	2.50
รวม	400	100

จากตารางพบว่าประเทศภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศนั้นส่วนใหญ่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาคิดเป็นร้อยละ 24.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศทั้งหมด รองลงมาจากประเทศแคนาดาคิดเป็นร้อยละ 12.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศทั้งหมด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาจากประเทศโอมานมีสัดส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างประเทศทั้งหมด

ตารางที่ 4.7 จำนวนครั้งที่มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนครั้ง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ครั้งแรก	185	205	46.30	51.30
ครั้งที่ 2-4	73	165	18.30	41.30
ครั้งที่ 5-10	46	20	11.50	5.00
มากกว่า 10 ครั้ง	96	10	24.00	2.50
รวม	400	400	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่เป็นครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 46.30 และ 51.30 ตามลำดับ และในสัดส่วนที่รองลงมาคนไทยร้อยละ 24.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามคนไทยทั้งหมด เคยมาแล้วมากกว่า 10 ครั้ง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสัดส่วนรองลงมาร้อยละ 41.30 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด มาเป็นครั้งที่ 2-4

ตารางที่ 4.8 วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์หลัก	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ท่องเที่ยว/ พักผ่อน	170	326	42.93	81.50
ธุรกิจ	26	20	6.57	5.00
ปฏิบัติราชการ	11	15	2.78	3.80
เยี่ยมญาติ	14	15	3.54	3.80
ประชุม/ สัมมนา	141	-	53.61	-
นิทรรศการ/ งานแสดงสินค้า	4	4	1.00	1.00
อื่นๆ	30	20	7.58	5.00
รวม	396	400	100	100

จากตารางพบว่าวัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มาเพื่อการประชุมสัมมนาคิดเป็นร้อยละ 53.61 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนคิดเป็นร้อยละ 42.93 และมีเพียงส่วนน้อยที่มาเพื่อมาชมงานนิทรรศการและงานแสดงสินค้าคิดเป็นเพียงร้อยละ 1.00 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนคิดเป็นร้อยละ 81.50 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือเพื่อธุรกิจและเหตุผลอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5.00 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.9 พาหนะที่ใช้เดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

พาหนะ	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
เครื่องบิน	22	182	5.50	45.50
รถประจำทาง	17	112	4.30	28.00
รถส่วนตัว/รถเช่า	125	21	31.30	5.30
รถนำเที่ยว	233	80	58.30	20.00
อื่นๆ	3	5	0.80	1.30
รวม	400	400	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ชาวไทยส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถนำเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 58.30 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาเดินทางโดยรถส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 31.30 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาโดยเครื่องบินคิดเป็นร้อยละ 45.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาเดินทางโดยรถประจำทางคิดเป็นร้อยละ 28.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

ตารางที่ 4.10 จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่กับผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
1 คน	31	79	7.80	19.80
2 คน	34	83	8.50	20.80
3 คน	57	32	14.30	8.00
4 คน	15	37	3.80	9.30
5 คน	25	17	6.30	4.30
มากกว่า 5 คน	238	152	59.30	37.80
รวม	400	400	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นหมู่คณะมากกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 และ 37.80 ของผู้ตอบแบบสอบถามตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้ไป

จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ด้านพรมแดนแม่สาย	228	234	57.00	58.50
ภูชี้ฟ้า	64	35	16.00	8.75
วัดร่องขุน	71	49	17.75	12.25
หมู่บ้านชาวเขา	23	54	5.75	13.50
ล่องแม่น้ำกก	24	35	6.00	8.75
ดอยตุง, พระตำหนักฯ	235	66	58.75	16.50
สามเหลี่ยมทองคำ, เชียงแสน	324	330	81.00	82.50
ไนท์บาซาร์	274	363	68.50	90.75
ดอยแม่สลอง	23	117	5.75	29.25
พระตำมาบดินทบาต	12	0	3.00	0.00
อื่นๆ	3	10	0.75	2.50

หมายเหตุ: * ตัวเลขแสดงร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างละ 400 คน

จากตารางพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมไปเที่ยวมากที่สุดคือ สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน โดยจากการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยทั้งหมด 400 ชุด (ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้หลายข้อ) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คนเลือกแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นจำนวน 324 คิดเป็นร้อยละ 81.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามคนไทยทั้งหมด รองลงมาคือ ไนท์บาซาร์ และ ดอยตุง คิดเป็นร้อยละ 68.50 และ 58.75 ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมไปเที่ยวมากที่สุดคือ ไนท์บาซาร์ โดยจากการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด 400 ชุด (ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้หลายข้อ) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คนเลือกแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นจำนวน 363 คิดเป็นร้อยละ 90.75 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ สามเหลี่ยมทองคำ และ ด้านพรมแดนแม่สาย คิดเป็นร้อยละ 82.50 และ 58.50 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามงานวิจัย 4 ข้อดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้จะกล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายในสองด้าน คือ ผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย ซึ่งในด้านผลกระทบแรกคือ ต่อรายได้นั้นได้แบ่งกลุ่มของรายได้ที่ได้รับผลกระทบไว้ 6 กลุ่มนั่นคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก โดยสินค้าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ส่วนสินค้าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติคือ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย สำหรับกลุ่มที่สองคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก โดยพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พักในจังหวัดเชียงรายเลือกพักที่โรงแรม และรองลงมานักท่องเที่ยวชาวไทยพักบ้านญาติหรือเพื่อน ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติพักเกสต์เฮ้าส์ กลุ่มที่มีรายได้เป็นอันดับสามคือ กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงรายเลือกส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารในโรงแรมและรีสอร์ท กลุ่มที่มีรายได้เป็นอันดับสี่คือ กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง โดยในกลุ่มนี้กิจกรรมบันเทิงที่นักท่องเที่ยวเคยใช้บริการคือ บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) แต่อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่ากิจกรรมบันเทิงในจังหวัดเชียงรายยังมีให้เลือกน้อย และมีเพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น กลุ่มรายได้ในอันดับที่ห้าคือ กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด ซึ่งพบว่า พาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงรายคือ รถทัวร์หรือรถบัส และอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ รถยนต์ส่วนตัว แต่สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติคือ รถยนต์ตู้ กลุ่มรายได้ในอันดับสุดท้ายคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายเพียงในส่วนของผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มอาชีพต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางเศรษฐกิจในส่วนของการจ้างงานในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมี

สัดส่วนของการจ้างงานสูงสุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.51 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว ทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนคือร้อยละ 27.26 และร้อยละ 23.49 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีเพียงร้อยละ 2.07 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่ามีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิจากการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้าเที่ยวในจังหวัดเชียงรายและข้อมูลทุติยภูมิจากการรวบรวมข้อมูลทางสถิติจากแหล่งข้อมูลต่างๆ นำมาประกอบการอธิบายผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงรายออกเป็น 6 กลุ่มรายได้คือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว

4.2.1 กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึกในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 รายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึกของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	1,352.87	607.95
ชาวต่างประเทศ	637.63	819.93
รวม	1,990.50	662.85

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึกปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 1,990.50 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 662.85 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 24.79 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.13 ประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเภทสินค้าและของที่ระลึก	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
อาหารและเครื่องดื่ม	13	70	3.30	18.10
เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง	155	107	39.00	27.70
หัตถกรรม	81	47	20.40	12.20
เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย	90	147	22.70	38.10
เครื่องปั้นดินเผา	55	5	13.90	1.30
อื่นๆ	3	10	0.80	2.60
รวม	397	386	100	100

จากตารางพบว่าประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่เป็น เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่งคิดเป็นร้อยละ 39.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาคือ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย และสินค้าหัตถกรรมคิดเป็นร้อยละ 22.70 และ 20.40 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกายคิดเป็นร้อยละ 38.10 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง และอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 27.70 และ 18.10 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นด้านราคา	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
เหมาะสม	290	345	73.60	89.38
ไม่เหมาะสม	7	10	1.78	2.59
ไม่แน่ใจ	97	27	24.62	6.99
รวม	394	386	100	100

จากตารางพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมโดยคิดเป็นร้อยละ 73.60 และ 89.38 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดตามลำดับ รองลงมาคิดว่าไม่แน่ใจเป็นร้อยละ 24.62 และ 6.99 ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 1.78 และ 2.59 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ ที่คิดว่าราคาของที่ระลึกไม่เหมาะสม

ตารางที่ 4.15 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัย	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ราคา	97	79	24.62	20.20
รูปแบบ	96	9	24.37	2.30
ความหลากหลายของแบบ	60	55	15.23	14.07
ความสวยงาม /รสนชาติ	81	236	20.56	60.36
ความคงทน	60	12	15.23	3.07
รวม	394	391	100	100

จากตารางพบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมาจากอันดับแรกคือ ราคา รองลงมาคือรูปแบบ และอันดับสุดท้ายที่ให้ความสำคัญ คือ ความหลากหลายและความคงทนของสินค้า โดยคิดเป็นร้อยละ 24.62, 24.37 และ 15.23 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมาจากอันดับแรกคือ ความ

สวยงามและรสชาติ รองลงมาคือราคา และอันดับสุดท้ายที่ให้ความสำคัญ คือ รูปแบบ โดยคิดเป็นร้อยละ 60.36, 20.20 และ 2.30 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด ตามลำดับ

4.2.2 กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พักในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 รายได้จากโรงแรมและที่พักของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากโรงแรมและที่พัก (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากโรงแรมและที่พัก (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	1,356.21	609.46
ชาวต่างประเทศ	612.99	788.25
รวม	1,969.20	655.76

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากโรงแรมและที่พักปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 1,969.20 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 655.76 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 24.53 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.17 ประเภทของที่พักในจังหวัดเชียงใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเภทที่พัก	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
โรงแรม	301	341	78.59	86.11
เกสต์เฮ้าส์	-	42	-	10.61
บังกะโล/ รีสอร์ท	4	8	1.04	2.02
บ้านญาติ/ เพื่อน	47	5	12.27	1.30
ที่พักในอุทยานฯ	3	-	0.78	-
บ้านพักรับรอง	19	-	4.96	-
อื่นๆ	9	-	2.35	-
รวม	383	396	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พักในจังหวัดเชียงรายเลือกพักที่โรงแรมในสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 78.59 และ 86.11 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ และรองลงมานักท่องเที่ยวชาวไทยพักบ้านญาติหรือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 12.27 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติพักเกสต์เฮ้าส์เป็นสัดส่วนรองลงมาคือร้อยละ 10.61 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

ตารางที่ 4.18 ระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับราคา	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ตั้งแต่ 2,500 บาทขึ้นไป	17	28	4.55	7.18
1,500-2,499 บาท	33	24	8.82	6.15
1,000-1,499 บาท	164	184	43.85	47.18
500-999 บาท	119	104	31.82	26.67
ต่ำกว่า 500 บาท	41	50	10.96	12.82
รวม	374	390	100	100

จากตารางพบว่าระดับราคาที่พักส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพักอยู่ในระดับราคา 1,000-1,499 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.85 และ 47.18 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ รองมาคือ 500-999 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.82 และ 26.67 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็น	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
เหมาะสม	250	365	66.67	91.25
ไม่เหมาะสม	9	15	2.40	3.75
ไม่แน่ใจ	116	20	30.93	5.00
รวม	375	400	100	100

จากตารางพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัด เชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว คิด เป็นร้อยละ 66.67 และ 91.25 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ รองลงมาคือ คิดว่าไม่แน่ใจในความเหมาะสมของราคา คิดเป็นร้อยละ 30.93 และ 5.00 ของ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 2.40 และ 3.75 ของ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับที่คิดว่าราคาของที่พักไม่เหมาะสม

ตารางที่ 4.20 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัย	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ราคา	118	137	29.5	34.25
ความสะอาด	224	224	56.00	56.00
ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว	42	98	10.50	24.50
ความสะดวกในการเดินทาง	63	42	15.75	10.50
บรรยากาศ	202	151	50.50	37.75
ชื่อเสียง	65	28	16.25	7.00
อื่นๆ	3	10	0.75	2.50

หมายเหตุ: * ตัวเลขแสดงร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างละ 400 คน

จากตารางพบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอันดับแรกคือ ความสะอาด คิดเป็นร้อยละ 56.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ บรรยากาศ คิดเป็นร้อยละ 50.50 และ 37.75 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักน้อยที่สุดของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 10.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักน้อยที่สุดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ ชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 7.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ

4.2.3 กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่มในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.21 รายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่มของจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากการบริการอาหารและ เครื่องดื่ม (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากการบริการอาหารและ เครื่องดื่ม (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	853.26	383.44
ชาวต่างประเทศ	408.74	525.60
รวม	1,262.00	420.25

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่มปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 1,262.00 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 420.25 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 15.72 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.22 ประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเลือก

ประเภท	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
โรงแรม/รีสอร์ท	282	273	71.57	68.25
ภัตตาคาร	-	82	-	20.50
ร้านข้าวแกง/ร้านอาหารทั่วไป	85	30	21.57	7.50
ทำเอง	9	10	2.28	2.50
บ้านญาติ/เพื่อน	12	5	3.05	1.25
อื่นๆ	6	-	1.52	-
รวม	394	400	100	100

จากตารางพบว่าประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัด เชียงรายเลือกส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารในโรงแรมและรีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 71.57 และ 68.25 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ รองลงมานักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกร้านอาหารเป็นร้านข้าวแกงหรือร้านอาหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 21.57 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกภัตตาคารเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ 20.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

ตารางที่ 4.23 ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเลือก

ประเภท	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
อาหารตามสั่ง	159	165	40.36	41.67
อาหารพื้นเมือง	35	47	8.88	11.87
ก๋วยเตี๋ยว/ ข้าวซอย	24	16	6.09	4.04
อาหาร fast food	15	102	3.81	25.76
อาหารจากโรงแรม/ ที่พัก	161	52	40.86	13.13
อื่นๆ	-	14	-	3.54
รวม	394	396	100	100

จากตารางพบว่าประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง และอาหารจากโรงแรมที่พักในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 40.36 และ 40.86 ตามลำดับ รองลงมาคืออาหารพื้นเมืองในสัดส่วนร้อยละ 8.88 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด และอันดับสุดท้ายที่เลือกคือ อาหาร fast food คิดเป็นร้อยละ 3.81 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ รองลงมาคืออาหาร fast food ในสัดส่วนร้อยละ 25.76 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด และอันดับสุดท้ายที่เลือกคือ ก๋วยเตี๋ยวและข้าวซอย คิดเป็นร้อยละ 4.04 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมดทั้งหมด

ตารางที่ 4.24 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ประเภท	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ราคา	86	127	21.83	32.07
ความสะดวก	162	123	41.12	31.06
ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว	10	12	2.53	3.03
ความหลากหลายของอาหาร	9	5	2.28	1.26
บรรยากาศ	82	96	20.81	24.24
ชื่อเสียง	3	-	0.76	-
รสชาติ	42	29	10.66	7.32
อื่นๆ	-	4	-	1.01
รวม	394	396	100	100

จากตารางพบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 41.12 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาคือ ราคา คิดเป็นร้อยละ 21.83 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด ปัจจัยอันดับสุดท้ายในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารคือ ชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 0.76 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คือ ราคา คิดเป็นร้อยละ 32.07 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาคือ ความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 31.06 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด ปัจจัยอันดับสุดท้ายในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารคือ ความหลากหลายของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 1.26 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

4.2.4 กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิงในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 รายได้จากกิจกรรมบันเทิงของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากกิจกรรมบันเทิง (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากกิจกรรมบันเทิง (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	680.25	305.69
ชาวต่างประเทศ	313.40	403.00
รวม	993.65	330.89

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากกิจกรรมบันเทิงปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 993.65 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 330.89 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 12.38 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.26 สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ไป

สถานบันเทิง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
สถานบันเทิง/ ผับ	108	38	35.64	9.84
โรงภาพยนตร์	29	-	9.57	-
สถานที่ออกกำลังกาย	10	-	3.30	-
บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา)	118	336	38.94	87.05
กีฬากอล์ฟ	12	12	3.96	3.11
อื่นๆ	26	-	8.58	-
รวม	303	386	100	100

จากตารางพบว่าสถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ไปในสัดส่วนที่มากที่สุดคือ บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) คิดเป็นร้อยละ 38.94 และ 87.05 ตามลำดับ รองลงมาคือ สถานบันเทิงและผับ คิดเป็นร้อยละ 35.64 และ 9.84 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ

โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนะให้มีธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่คือ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่การแสดงวัฒนธรรมไทย เพิ่มขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่

4.2.5 กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.27 รายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากการให้บริการพาหนะ เดินทางภายในจังหวัดเชียงราย (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากการให้บริการพาหนะ เดินทางภายในจังหวัดเชียงราย (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	561.79	252.46
ชาวต่างประเทศ	225.30	289.72
รวม	787.09	262.11

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงรายปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 787.09 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 262.11 บาท ต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 9.80 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.28 พาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงราย

พาหนะ	จำนวน		ร้อยละ (%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
รถตู้	14	80	3.53	20.20
รถยนต์ส่วนบุคคล	129	22	32.49	5.56
รถยนต์เช่า	6	30	1.51	7.58
รถทัวร์/ รถบัส	237	172	59.70	43.43
รถโดยสาร/ รถประจำทาง	4	62	1.01	15.66
อื่น ๆ	7	30	1.76	7.58
รวม	397	396	100	100

จากตารางพบว่าพาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงใหม่คือ รถทัวร์หรือรถบัส คิดเป็นร้อยละ 59.70 และ 43.43 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ โดยอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.49 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด และอันดับสุดท้ายคือ รถโดยสารและรถประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 1.01 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติคือ รถยนต์ตู้ คิดเป็นร้อยละ 20.20 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด และอันดับสุดท้ายคือ รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 5.56 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ

4.2.6 กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว

จากข้อมูลทางสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยวในปี พ.ศ. 2548 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.29 รายได้จากบริการนำเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2548

	รายได้จากบริการนำเที่ยว (หน่วย: ล้านบาท)	รายได้จากบริการนำเที่ยว (หน่วย: บาท/คน/วัน)
ชาวไทย	546.52	245.60
ชาวต่างประเทศ	204.93	263.52
รวม	751.45	250.24

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามูลค่ารายได้จากบริการนำเที่ยวปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงถึง 751.45 ล้านบาท เฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 250.24 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิดเป็นร้อยละ 9.36 ของรายได้รวม

ตารางที่ 4.30 การใช้บริการผ่านบริษัทนำเที่ยว

การใช้บริการนำเที่ยว	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ผ่านบริษัทนำเที่ยว	250	327	62.97	82.58
ไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว	147	69	37.03	17.42
รวม	397	396	100	100

จากตารางพบว่าการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 62.97 และ 82.58 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 37.03 และ 17.42 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับที่มาเที่ยวโดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว

ตารางที่ 4.31 สถานที่ตั้งของบริษัทนำเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการ

สถานที่ตั้ง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
ต่างประเทศ	41	93	11.68	24.09
ในประเทศ(ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่)	230	184	65.53	47.67
จังหวัดเชียงใหม่	52	79	14.81	20.47
อื่น	28	30	7.98	7.77
รวม	351	386	100	100

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่อยู่ในประเทศคิดเป็นร้อยละ 65.53 และ 47.67 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติตามลำดับ และสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรองลงมาซื้อบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศในสัดส่วนร้อยละ 24.09 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด ส่วนที่ซื้อในจังหวัดเชียงใหม่มีเพียงร้อยละ 20.47

ตารางที่ 4.32 สาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานที่ตั้ง	จำนวน		ร้อยละ(%)	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
เพื่อน/ คนรู้จักแนะนำ	122	139	34.17	37.47
มีชื่อเสียงระดับประเทศ	39	19	10.92	5.12
สถานที่ติดต่อสะดวก	94	156	26.33	42.05
พนักงานบริการดี	18	20	5.04	5.39
โปรแกรมท่องเที่ยวน่าสนใจ	9	10	2.52	2.70
ราคาถูกกว่าที่อื่น	12	22	3.36	5.93
เคยใช้บริการแล้วประทับใจ	60	-	16.81	-
อื่นๆ	3	5	0.84	1.35
รวม	357	371	100	100

จากตารางพบว่าสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มาจาก เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 34.17 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด รองลงมาเหตุผลของการเลือกบริษัทนำเที่ยวคือ สถานที่ติดต่อสะดวก คิดเป็นร้อยละ 26.33 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด และเหตุผลที่ใช้ในการเลือกบริษัทนำเที่ยวน้อยที่สุดคือ โปรแกรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 2.52 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยทั้งหมด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่าสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาจาก สถานที่ติดต่อสะดวก คิดเป็นร้อยละ 42.05 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาเหตุผลของการเลือกบริษัทนำเที่ยวคือ เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 37.47 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด และเหตุผลที่ใช้ในการเลือกบริษัทนำเที่ยวน้อยที่สุดคือโปรแกรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 2.70 ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติทั้งหมด

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย

จากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนในจังหวัดเชียงราย ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 สามารถจำแนกตามประเภทของกิจการ โดยแบ่งได้เป็นกิจการกลุ่มชาย

สินค้าและของที่ระลึก กลุ่มกิจกรรมบันเทิง กลุ่มบริการนำเที่ยว กลุ่มร้านอาหารและโรงแรมที่พัก และกลุ่มกิจการพาหนะเดินทางในจังหวัดเชียงราย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.33 จำนวนสถานประกอบการและพนักงานจำแนกตามประเภทของกิจการ ณ เดือน สิงหาคม 2549

ประเภทของกิจการ	จำนวนสถานประกอบการ	จำนวนพนักงาน	ร้อยละ
1. การขายสินค้าและของที่ระลึก	192	2,482	32.51
ผลิตเครื่องแต่งกายอื่นๆจากผ้า	21	125	
การทำดอกไม้ประดิษฐ์	1	39	
ผลิตเครื่องเรือนเครื่องใช้ไม้	13	95	
การผลิตผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	4	21	
ผลิตสบู่เครื่องสำอางและอื่นๆ	2	139	
การผลิตผลิตภัณฑ์จากโลหะอื่นๆ	3	81	
การผลิตเครื่องประดับเพชรพลอยอื่นๆ	15	190	
การผลิตผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ดอื่นๆ	10	215	
การผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร	123	1,577	
2. กิจกรรมบันเทิง	10	253	3.31
บริการบันเทิง กีฬา สโมสรต่างๆ	10	253	
3. บริการนำเที่ยว	19	158	2.07
สำนักงานจัดการเดินทาง	19	158	
4. โรงแรมและที่พัก	132	1,794	23.49
โรงแรมที่พัก รีสอร์ท ห้องพักและห้องเช่า	132	1,794	
5. บริการอาหารและเครื่องดื่ม	153	2,081	27.26
ภัตตาคาร ร้านอาหารและร้านขายเครื่องดื่ม	153	2,081	

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

ประเภทของกิจการ	จำนวนสถานประกอบการ	จำนวนพนักงาน	ร้อยละ
6.พาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย	66	867	11.36
การขนส่งสินค้าหรือผู้โดยสารทางรถยนต์	62	853	
การให้เช่ายานพาหนะโดยไม่มีคนขับ	4	14	
รวมการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว	572	7,635	100.00

ที่มา (สำนักงานประกันสังคม จังหวัดเชียงราย, 2549)

หมายเหตุ : ข้อมูลจำนวนสถานประกอบการ และจำนวนพนักงานเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานประกันสังคม จังหวัดเชียงราย เฉพาะสถานประกอบการที่มาจดทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมเท่านั้น

จากตารางพบว่า การจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวมีจำนวนสถานประกอบการจำนวน 572 แห่ง และมีการจ้างงาน 7,635 คนจากกำลังแรงงานทั้งหมดในจังหวัดเชียงรายที่จดทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมจำนวน 30,448 คน คิดเป็นร้อยละ 25.08 โดยถ้าจำแนกตามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.51 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนคือร้อยละ 27.26 และร้อยละ 23.49 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีเพียงร้อยละ 2.07 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่ามีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

4.4 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นของภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนั้นสามารถแบ่งประเด็นความคิดเห็นออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

4.4.1 ประเด็นความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวสูง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมเป็นประตูการค้าทั้งทางบก

และทางน้ำเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS ตอนบน และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อน น้ำตก ทะเลสาบเชียงแสน ดอยตุง ภูชี้ฟ้า ผาตั้ง สามเหลี่ยมทองคำ และการท่องเที่ยวในแม่น้ำโขง มีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตเมือง เมืองเก่าเวียงกาหลงและเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน มีด้านชายแดนอำเภอแม่สายเป็นตลาดการค้าที่สำคัญ อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีบรรยากาศดี น่าอยู่ ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายได้เป็นอย่างดี และประกอบกับหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดยังมีการวางยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด ได้แก่ การจัดตั้งหมู่บ้านท่องเที่ยว และพัฒนาสินค้า OTOP ไปพร้อมกัน เช่น การจัดตั้งหมู่บ้านท่องเที่ยวชา ที่ดอยแม่สลองและดอยวาวี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กับการประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP ไปด้วย มีเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวสามารถเห็นกระบวนการวิธีผลิตของชา และเป็นการท่องเที่ยวถึงแหล่งชาโดยตรง นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านท่องเที่ยวอื่นๆ ในลักษณะเดียวกันนี้คือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตรเน้นการท่องเที่ยวแนวผจญภัย หมู่บ้านท่องเที่ยวเวียงกาหลงเน้นเครื่องบินดินเผา หมู่บ้านท่องเที่ยวแกะสลักหยกและหินสีที่แม่สาย และหมู่บ้านแกะสลักไม้ที่บ้านถ้ำผาตอง เป็นต้น

อีกโครงการของภาครัฐ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดคือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเน้นสปา นวดแผนโบราณ และการผลิตและใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมในภาครัฐเพื่อให้การท่องเที่ยวในจังหวัดมีศักยภาพมากขึ้น

4.4.2 ประเด็นผลกระทบต่อรายได้ด้านต่างๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อรายได้ในกลุ่มต่างๆ พบว่าในกลุ่มสินค้าของที่ระลึกนั้น มีความคิดเห็นว่าการศึกษาที่เสื้อผ้า กระเป๋า และเครื่องแต่งกายได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดนั้น และรองลงมาเป็นเครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่ง นั้นอาจจะมีเนื่องมาจากสินค้าเหล่านี้ถูกวางขายเป็นจำนวนมากในที่ ๆ เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นสถานที่ในการซื้อของฝากและของที่ระลึกอย่างเช่น ไนท์บาซาร์ และตามแหล่งท่องเที่ยวต่างเป็นต้น แต่ถ้ากล่าวถึงสินค้าและของที่ระลึกที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายจริงๆ คือ ชา ซึ่งถือได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งปลูกชาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ด้านกลุ่มของกิจกรรมบันเทิงก็เช่นกันจากผลการวิจัยที่พบว่าบริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) นั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับหนึ่ง มีความคิดเห็นสอดคล้องผลการวิจัยเนื่องจาก ในปัจจุบันการบริการนวดเพื่อสุขภาพหรือสปาจะมีให้บริการ

มากมายบริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และในโรงแรมที่พัก จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและมีการใช้บริการมากขึ้นในกลุ่มธุรกิจนี้

ด้านกลุ่มของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดนั้น มีความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผลการศึกษาว่าธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมักมีปัญหาคือ โปรแกรมการท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีช่วง high season และ low season ขาดแคลนมัคคุเทศก์ในจังหวัด ส่วนใหญ่มัคคุเทศก์มาจากส่วนกลางมากกว่า และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวส่วนใหญ่มักจะถูกตัดหัวคิวมาจากส่วนกลางเป็นจำนวนมาก

4.4.3 ประเด็นผลกระทบต่อการทำงาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อการทำงานนั้นปัญหาใหญ่ในการดำเนินงานเนื่องจากการท่องเที่ยวมีช่วง high season และ low season ทำให้เกิดการจ้างงานในแต่ละช่วงเวลาต่างกัน และมีการจ้างในอัตราค่าแรงที่ต่ำ เนื่องจากรายได้ไม่ได้มีมากเท่ากันทั้งปี ทำให้ขาดแคลนแรงงาน อีกทั้งแรงงานที่มีอยู่ยังเป็นแรงงานที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เนื่องจากมีการเปลี่ยนงานบ่อย โดยเฉพาะมัคคุเทศก์ซึ่งเป็นคนในพื้นที่น้อยมาก อีกทั้งมีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าด้านภาษาอย่างมากในเกือบทุกธุรกิจที่อยู่ในภาคการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดเชียงรายยังถือว่ามีความได้เปรียบด้านแรงงานในระดับล่างเนื่องจากมีการใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีจำนวนมากและค่าแรงค่อนข้างต่ำ สามารถทำงานในงานที่ไม่อาศัยความชำนาญมากนักได้

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายต่อกลุ่มรายได้ต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่ควรนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังเช่นในส่วนของสินค้าและของที่ระลึก จากการศึกษาพบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของคนไทย คือ ราคา ดังนั้นสินค้าและของที่ระลึกที่มีกลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวชาวไทยจึงเป็นสินค้าที่ราคาไม่สูงเกินไป และสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้นในความคิดสำคัญในเรื่องความสวยงามและรสชาติ ดังนั้นจึงเน้นที่ความประณีต สวยงามและที่สำคัญคือมีเอกลักษณ์ของล้านนาหรือสื่อถึงความเป็นไทยมากที่สุด ในด้านโรงแรมที่พักไม่ควรตั้งราคาที่สูงหรือต่ำไปกว่านี้เนื่องจากว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเห็นว่าราคานี้เหมาะสมดีอยู่แล้ว แต่ให้เน้นเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่างมีความเห็นเกี่ยวกับสถานบันเทิงในจังหวัดเชียงรายว่าควรมีเพิ่มจากเดิม เช่นห้างสรรพสินค้า หรือแม้แต่สถานที่ที่จัดแสดง

วัฒนธรรมไทย เนื่องจากว่ายังมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ต้องการได้รับความบันเทิงในรูปแบบนี้อยู่ ถึงแม้จังหวัดเชียงรายจะมีจุดขายในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ก็ควรมีการอำนวยความสะดวกในด้านที่จอดรถ เนื่องจากจากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายใช้บริการรถทัวร์หรือรถบัสดังนั้นสิ่งที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมคือ ด้านที่จอดรถขนาดใหญ่ในสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ

ปัญหาอย่างหนึ่งในกลุ่มบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายคือ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวซื้อทัวร์มาจากที่อื่น ดังนั้นปัญหานี้ควรได้รับการแก้ปัญหา โดยอาจจะเริ่มจากการสร้างพันธมิตร หรือสร้างเครือข่ายกับบริษัทส่วนกลาง และมีการสร้างจุดแข็งในด้านการให้บริการ

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายต่อกลุ่มรายได้ต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่ควรนำไปพิจารณาเพื่อปรับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้และการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย รวมถึงความคิดเห็นของทุกภาคที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีจำนวน 800 คน แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงเช่น อ.เมือง อ.เชียงแสน อ.เชียงของและ อ.แม่สาย จำนวน 518 คน พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลาง เช่น อ.แม่สรวย อ.พาน อ.แม่จัน อ.เวียงป่าเป้า และ อ.แม่ฟ้าหลวง จำนวน 214 คน และพื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ เช่น อ.แม่ลาว อ.แม่สลองใน อ.พญาเม็งราย กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง อ.เวียงพาน อ.เทิง และ อ.ป่าแดด จำนวน 68 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีสามประเภทคือ การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focus groups) เพื่อพัฒนาแบบสอบถามและตรวจสอบผลลัพธ์ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire survey) โดยจะสอบถามข้อมูลทั่วไปและผลกระทบต่อรายได้รวมถึงข้อเสนอแนะอื่น และเครื่องมือสุดท้ายคือการจัดประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างต่อเนื่องและจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยจะมีการตรวจสอบภายในและภายนอกโดยจะมีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบผลวิจัยด้วย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะมีการใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เช่น ความถี่ และร้อยละ เป็นต้น

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายในสองด้าน คือ ผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รองลงมาคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก โดย กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด และกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว

เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

และผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย ด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

5.1.2 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อโครงสร้างรายได้ในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย สามารถแบ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย ออกเป็น 6 กลุ่มรายได้คือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว

5.1.2.1 กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก พบว่า มูลค่ารายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึกปี พ.ศ. 2548 มีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับหนึ่งโดยคิดเป็นร้อยละ 24.79 ของรายได้รวม และประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่เป็น เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง รองลงมาคือ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย และสินค้าหัตถกรรม สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการซื้อเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย รองลงมาคือ เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง และอาหารและเครื่องดื่ม และในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าราคาไม่เหมาะสม

ส่วนปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย มาจากอันดับแรกคือ ราคา รองลงมาคือรูปแบบ และอันดับสุดท้ายที่ให้ความสำคัญ คือ ความหลากหลายและความคงทนของสินค้า แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมาจากอันดับแรกคือ ความสวยงามและรสชาติ รองลงมาคือราคา และอันดับสุดท้ายที่ให้ความสำคัญ คือ รูปแบบ

แต่อย่างไรก็ตามในขณะนี้จังหวัดเชียงรายได้มียุทธศาสตร์ส่งเสริมสินค้าและของที่ระลึกประจำจังหวัดคือ ชา โดยพัฒนาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ที่ดอกแม่สลองและดอยวาวี โดยมีเป้าหมายให้นักท่องเที่ยวได้เห็นกระบวนการผลิตชาและเที่ยวแหล่งผลิตชาโดยตรงด้วย นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านท่องเที่ยวที่แสดงถึงสินค้าและของที่ระลึกอีกหลายแหล่งคือ หมู่บ้านท่องเที่ยวเวียงกาหลงเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านท่องเที่ยวแกะสลักหยกและหินสีที่แม่สาย และหมู่บ้านแกะสลักไม้ที่บ้านถ้ำผาตอง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสินค้าและของที่ระลึกที่จัดว่าอยู่ในกลุ่มที่นักท่องเที่ยวต้องการ

5.1.2.2 กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก พบว่า มูลค่ารายได้จากโรงแรมและที่พักปี พ.ศ. 2548 มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มสินค้าและของที่ระลึก โดยคิดเป็นร้อยละ 24.53 ของรายได้รวม โดยพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พักในจังหวัดเชียงรายเลือกพักที่โรงแรม และรองลงมานักท่องเที่ยวชาวไทยพักบ้านญาติหรือเพื่อน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพักเกสต์เฮาส์ ในด้านระดับราคาที่พักส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพักจะอยู่ในช่วงราคา 1,000-1,499 บาท มากที่สุด รองมาคือช่วงราคา 500-999 บาท โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว

ในด้านปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอันดับแรกคือ ความสะอาด ปัจจัยในการตัดสินใจรองลงมาคือ บรรยากาศ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักน้อยที่สุดของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ ชื่อเสียง

5.1.2.3 กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า มูลค่ารายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่มปี พ.ศ. 2548 มีรายได้สูงเป็นอันดับสาม โดยคิดเป็นร้อยละ 15.72 ของรายได้รวม โดยประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงรายเลือกส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารในโรงแรมและรีสอร์ท รองลงมานักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกร้านอาหารเป็นร้านข้าวแกงหรือร้านอาหารทั่วไป สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกภัตตาคารเป็นอันดับสอง

ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง และอาหารจากโรงแรมที่พักในสัดส่วนใกล้เคียงกัน รองลงมาคืออาหารพื้นเมือง และอันดับสุดท้ายที่

เลือกคือ อาหาร fast food สำหรับประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง รองลงมาคืออาหาร fast food และอันดับสุดท้ายที่เลือกคือ ก๋วยเตี๋ยวและข้าวซอย

ด้านปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ความสะอาด รองลงมาคือ ราคา สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติปัจจัยอันดับแรกคือ ราคา รองลงมาคือความสะอาด และปัจจัยอันดับสุดท้ายในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ ชื่อเสียง และความหลากหลายของอาหาร ตามลำดับ

5.1.2.4 กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง พบว่ามูลค่ารายได้จากกิจกรรมบันเทิงปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงเป็นอันดับสี่ โดยคิดเป็นร้อยละ 12.38 ของรายได้รวม สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ไปในสัดส่วนที่มากที่สุดคือ บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) ซึ่งตรงตามความคิดเห็นของกลุ่มภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันมีบริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) ให้บริการมากมายบริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ หรือแม้แต่ในโรงแรมที่พัก จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้รับความสะดวก และมีการใช้บริการมากขึ้น และกิจกรรมบันเทิงอันดับ รองลงมาคือ สถานบันเทิงและผับ

อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่มีน้อย และไม่หลากหลาย โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนะให้มีธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่คือ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่การแสดงวัฒนธรรมไทย เพิ่มขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่

5.1.2.5 กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามูลค่ารายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงเป็นอันดับห้า โดยคิดเป็นร้อยละ 9.80 ของรายได้รวม โดยพาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงใหม่คือ รถทัวร์หรือรถบัส และอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ รถยนต์ส่วนตัว อันดับสุดท้ายคือ รถโดยสารและรถประจำทาง สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอันดับรองลงมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติคือ รถยนต์ตู้ และอันดับสุดท้ายคือ รถยนต์ส่วนตัว

5.1.2.6 กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว พบว่ามูลค่ารายได้จากบริการนำเที่ยวปี พ.ศ. 2548 มีรายได้รวมสูงเป็นอันดับสุดท้ายของกลุ่มรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยคิดเป็นร้อยละ

ละ 9.36 ของรายได้รวม ซึ่งการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยวโดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว

และพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรองลงมาซื้อบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศ

สาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มาจากเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ รองลงมาเหตุผลของการเลือกบริษัทนำเที่ยวคือ สถานที่ติดต่อสะดวก และเหตุผลที่ใช้ในการเลือกบริษัทนำเที่ยวน้อยที่สุดคือโปรแกรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่าสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามต่างชาติส่วนใหญ่มาจาก สถานที่ติดต่อสะดวก รองลงมาเหตุผลของการเลือกบริษัทนำเที่ยวคือ เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ และเหตุผลที่ใช้ในการเลือกบริษัทนำเที่ยวน้อยที่สุดคือโปรแกรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจเช่นกัน

ความคิดเห็นของภาคีต่างๆ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวว่า ปัญหาที่มักเกิดคือ โปรแกรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมีไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปีเที่ยวได้บางฤดูกาลเท่านั้น ทำให้ขาดแคลนมัคคุเทศก์ในจังหวัด โดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะถูกตัดหัวคิวมาจากส่วนกลาง

5.1.3 การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการทำงานของแรงงานในจังหวัดเชียงราย จากการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานประกันสังคม จังหวัดเชียงรายกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่า การจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวมีจำนวนสถานประกอบการจำนวน 572 แห่ง และมีการจ้างงาน 7,635 คนจากกำลังแรงงานทั้งหมดในจังหวัดเชียงรายที่จดทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมจำนวน 30,448 คน คิดเป็นร้อยละ 25.08 โดยถ้าจำแนกตามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.51 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนคือร้อยละ 27.26 และร้อยละ 23.49 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยว

5.1.4 ทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ความคิดเห็นของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนั้นสามารถแบ่งประเด็นความคิดเห็นออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

5.1.4.1 ประเด็นความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบด้านการท่องเที่ยวภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดไม่จำเป็นจะต้องจัดตั้งหมู่บ้านท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า OTOP และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

5.1.4.2 ประเด็นผลกระทบต่อรายได้ด้านต่างๆ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อรายได้ด้านต่างๆ นั้นมีความเห็นว่ากลุ่มธุรกิจที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวก็จะทำให้เกิดการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในธุรกิจนั้นเพิ่มขึ้น เช่นในกลุ่มสินค้าของที่ระลึกที่หาซื้อได้ง่ายตามแหล่งท่องเที่ยวย่อมเป็นที่ต้องการ หรือกลุ่มกิจกรรมเพื่อความบันเทิงที่มีอยู่มากในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณที่พัก คือ บริการนวดเพื่อสุขภาพหรือสปา ทำให้เกิดการใช้จ่ายในธุรกิจเหล่านี้สูง และสำหรับในบางกลุ่มธุรกิจที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในกลุ่มนี้น้อยเช่น ธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งถือว่ากำลังประสบปัญหา เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวมาจากที่อื่น สาเหตุมาจากโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี คือ มีช่วง high season และ low season ขาดแคลนมัคคุเทศก์ในจังหวัด ส่วนใหญ่มีมัคคุเทศก์มาจากส่วนกลางมากกว่า และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวส่วนใหญ่มักจะถูกตัดหัวคิวมาจากส่วนกลางเป็นจำนวนมากทำให้อำนาจการแข่งขันต่ำ

5.1.4.3 ประเด็นผลกระทบต่อการจัดจ้างงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดจ้างงานนั้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาของการที่ความต้องการแรงงานในแต่ละช่วงเวลาต่างกัน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้แรงงานมีการเปลี่ยนงานบ่อย เนื่องจากความไม่มั่นคงในการทำงาน ขาดแคลนแรงงานในระดับกลางขึ้นไป โดยที่แรงงานระดับกลางนี้หมายถึงแรงงานที่มีทักษะอย่างเช่น พนักงานโรงแรม ไกด์ มัคคุเทศก์ หรือแม้แต่พนักงานขับรถ เป็นต้น ทำให้แรงงานในระดับกลางนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคการผลิตอื่นที่มีงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี อีกทั้งยังเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการฝึกทักษะการทำงานให้แก่แรงงานเหล่านั้น ส่วนแรงงานที่มีเป็นแรงงานที่ไม่ค่อยมี

คุณภาพหรือแรงงานระดับล่างซึ่งมักมีปัญหาทั้งในด้านการจัดการและปัญหาทางด้านภาษา สื่อสาร รวมถึงปัญหาในด้านความปลอดภัยเนื่องจากแรงงานเหล่านี้ผู้จ้างจะไม่สามารถทราบประวัติในเรื่องโรคประจำตัว และข้อมูลอาชญากรรมได้ แต่ความข้อดีคือแรงงานระดับล่างเหล่านี้ห่างไกลจากภูมิประเทศที่ติดต่อกัน ค่าแรงงานต่ำ และลักษณะการทำงานขยันและอดทนต่อการทำงานหนัก แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการแย่งงานของคนกลุ่มนี้กับคนในท้องถิ่นที่ไม่มีเนื่องจากงานที่แรงงานกลุ่มนี้ทำเป็นงานที่ใช้แรงงาน ไม่ต้องการทักษะหรือการฝึกอบรม และส่วนใหญ่เป็นงานค่อนข้างหนัก

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้จะอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านรายได้ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มรายได้จากบริการนันทนาการ

5.2.1 กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการสินค้าประเภทเครื่องประดับและตกแต่งมากที่สุด ซึ่งในจังหวัดได้มีสินค้าในกลุ่มประเภทนี้คือผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาของอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผ้าปักด้วยมือ ของกลุ่มผ้าปักด้วยมือ อำเภอแม่จัน แกะสลักพระพุทธรูป กำไล และแจกันของกลุ่มแกะสลักหินสวยงามอำเภอแม่สาย เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสินค้า 4 ดาวของจังหวัดและกำลังมีการส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

สำหรับสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการได้แก่ เสื้อผ้ากระเป๋ากาย และเครื่องแต่งกาย ทางจังหวัดก็มีสินค้าที่พัฒนาผลิตภัณฑ์จนเป็นสินค้าระดับ 5 ดาวคือ ผ้าคลุมไหล่สายรังผึ้ง ของกลุ่มผ้าไหมบ้านเนินไทรงานกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง รวมทั้งสินค้าในระดับ 4 ดาวที่สวยงามและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ล้านนาเช่น ผ้าทอมือลายน้ำไหล ผ้าไหมมัดหมี่ ของกลุ่มหอผ้ากิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้งเช่นกัน หรือเครื่องประดับหินสี ของกลุ่มเครื่องประดับตำบลริมกก เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าสินค้าและของที่ระลึกของจังหวัดเชียงใหม่หลายชนิดสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติได้อีกมาก แม้แต่สินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่มีชื่อเสียงของเชียงใหม่และได้รับรางวัลระดับ 5 ดาวคือ ข้าวหอมมะลิของสหกรณ์การเกษตรเชียงแสนจำกัด น้ำเสาวรสเข้มข้นของบริษัทดอยคำ ไวน์ลินี่ของบริษัท

เชียงรายไวน์เนอรี่ และสินค้าที่ได้รับส่งเสริมให้เป็นสินค้าของจังหวัดเชียงรายคือ ชาซึ่งมีผลิตจากหลายแหล่ง เช่น ดอยแม่สลอง และดอยวาวี เป็นต้น

เนื่องจากปัจจัยในการตัดสินใจซื้อของที่ระลึกของคนไทยคือ ราคา ดังนั้นสินค้าและของที่ระลึกที่ของคนไทยควรเป็นสินค้าที่มีราคาไม่สูงเกินไปเป็นประเด็นหลัก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้าและของที่ระลึกคือ ความสวยงามและรสชาติ ดังนั้นสินค้าที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการจึงเป็นสินค้าที่มีความประณีต สวยงาม และมีเอกลักษณ์ของล้านนาหรือสื่อถึงความเป็นไทยมากที่สุด

5.2.2 กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว อยู่ในช่วงราคาประมาณ 1,000-1,500 บาท ดังนั้นการตั้งราคาที่สูงหรือต่ำกว่านี้อาจไม่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสำหรับผู้จะประกอบธุรกิจโรงแรมรายใหม่ควรจะต้องตั้งราคาในระดับนี้ซึ่งนักท่องเที่ยวเห็นว่าเหมาะสม นอกจากต้องการให้บริการนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

5.2.3 กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มจากในโรงแรมที่พัก ดังนั้นโรงแรมที่พักส่วนใหญ่ควรมีบริการอาหารและเครื่องดื่มควบคู่กับการให้บริการของโรงแรมด้วย และร้านอาหารทั่วไปควรมีการปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการ ความสะอาด และราคาให้เหมาะสมเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกร้านอาหารและเครื่องดื่ม

5.2.4 กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบบริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) สูงสุด ดังนั้นควรยกระดับมาตรฐานการบริการ ทั้งด้านสถานที่ บุคลากร เช่น พนักงานได้รับการฝึกอบรมการนวด ฝึกอบรมด้านภาษา และการแต่งกาย

นักท่องเที่ยวมีความต้องการธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้น ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่จัดแสดงวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจหมายถึง ลานวัฒนธรรม ถนนคนเดิน ถนนวัฒนธรรม เป็นต้น

5.2.5 กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนเดินทางโดยรถทัวร์หรือรถบัส ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ควรจัดให้มีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และสะดวก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงรายโดยรถประจำทางหรือเครื่องบินจะมีความต้องการพาหนะเดินทางในจังหวัดเชียงราย ดังนั้นบริษัทที่ให้บริการพาหนะในจังหวัดเชียงราย ควรมีจุดให้บริการที่เชื่อมต่อกับจุดที่

นักท่องเที่ยวลง และมีสถานที่ติดต่อสะดวก รวมถึงการพัฒนาด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ

5.2.6 กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้ใช้บริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่รายน้อยมาก และบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มักจะถูกตัดหัวคิวมาจากส่วนกลาง ดังนั้นการบริหารงานของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดควรสร้างพันธมิตรหรือสร้างเครือข่ายกับบริษัทส่วนกลาง และมีการสร้างจุดแข็งในด้านการให้บริการ เนื่องจากสาเหตุที่ตัดสินใจเลือกบริษัทนำเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากการแนะนำของเพื่อนหรือผู้ที่รู้จัก และในกรณีที่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเป็นเพียงเครือข่าย ถ้านักท่องเที่ยวประทับใจในการให้บริการ ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวติดต่อใช้บริการกับบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ได้โดยตรงในอนาคต

5.2.7 สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวด้านการจ้างงานของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 25.08 ของการจ้างงานทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยถ้าจำแนกตามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ต่างจากการศึกษาของบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อการจ้างงาน (วชิราพร เกิดสุข และคณะ, 2546) ที่พบว่า การจ้างงานส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยแยกตามประเภทการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว การจ้างงานที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ การจ้างงานในกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาคือ กลุ่มโรงแรมและที่พัก และกลุ่มขายสินค้าและของที่ระลึก ตามลำดับ และการวิจัยครั้งนี้มีผลกระทบต่อการทำงานที่แตกต่างจากการศึกษามูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย กรณีจังหวัดเชียงใหม่ (มิ่งสรรพ์ ชาวสะอาด และคณะ, 2548) ที่พบว่า จำนวนการจ้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน 3 อันดับแรกคือ ภัตตาคารและร้านอาหาร โรงแรมและการให้บริการที่พัก และอุตสาหกรรมนำเที่ยว ตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1 ผลการวิจัยที่ได้รับจากการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงราย สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มรายได้ต่าง ๆ เนื่องจากจากงานวิจัยทำให้ทราบแล้วว่าปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

5.3.2 ผลการวิจัยที่ได้รับจากการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงรายทำให้เรานำข้อมูลไปพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของคนที่ทำงานในหน่วยธุรกิจที่มีแนวโน้มการจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งวางแนวทางในการแก้ปัญหาภาคการผลิตที่มีแนวโน้มการจ้างงานลดลงซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการท่องเที่ยว

5.3.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินนโยบายภาครัฐ ในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการที่จะช่วยเพิ่มรายได้และการจ้างงานในจังหวัด โดยศึกษาความต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ และนักท่องเที่ยวกลุ่มใดสามารถที่จะส่งผลกระทบอย่างไรต่อสาขาเศรษฐกิจใดบ้างและมีทิศทางเป็นอย่างไร เพื่อที่หน่วยงานของภาครัฐจะได้มีข้อมูลในการที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจหรืองานมาตรการในการส่งเสริมให้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่ต้องการได้

5.3.4 ผลการวิจัยในด้านผลกระทบต่อการจ้างงานนั้นจะเห็นว่าการทำงานในธุรกิจโรงแรมที่พักและธุรกิจบริการอาหารอาจมีความคาบเกี่ยวกัน เนื่องจากร้านอาหารบางแห่งอาจจะอยู่ในโรงแรมที่พัก จึงทำให้การจ้างงานในทั้งสองภาคธุรกิจนี้มีความคาดเคลื่อนได้บางส่วน

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยศึกษาถึงผลเชื่อมโยงไปด้านหน้าและด้านหลังในสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ นอกเหนือจากธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจคมนาคมขนส่งในจังหวัด ธุรกิจเพื่อความบันเทิง และธุรกิจของที่ระลึก

5.4.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องซึ่งกับการท่องเที่ยวอาจต้องหาแหล่งข้อมูลอื่นมาประกอบเพื่อความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากสำนักงานประกันสังคมสามารถวัดได้เพียงส่วนหนึ่ง แต่ยังมีสถานประกอบการและผู้ที่ถูกจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่ได้จดทะเบียน จึงยังไม่ถูกนับรวมในส่วนนี้

บรรณานุกรม

- กนกพร ศิริโรจน์. (2545). กระบวนการตัดสินใจเลือกสถานที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ : กรณีศึกษา สถานที่พักแรม ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชินวัฒน์ อรรถเวทิน. (2545). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคการท่องเที่ยวภายในประเทศของประชากร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพศาล เยี่ยงศุภพานนท์. (2547). การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชุม สุวัตติ. (2523). รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ภาคภูมิ สีนุชก. (2547). ผลกระทบจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้และการจ้างงานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาโดยใช้แบบจำลองปัจจัยการผลิต-ผลผลิตภาค. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณีนีภา ศรีลัมพงษ์. การคัดเลือกบุคลากรของบริษัทนำเที่ยวประเภทนำนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มีงสรรพ์ ชาวสะอาด นกุล เครือฟู และอัศรพงศ์ อันทอง. (2548). มูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วชิราภรณ์ โลหะชาละ. (2545). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเลือกใช้บริการที่พักในจังหวัดเชียงราย. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วารสารศูนย์บริการวิชาการ. (2546). บทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อการจ้างงาน. ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม.
- ศรีสุรางค์ สุนทรกุล. (2536). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สลักจิต ตีระไพรัช. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ระลึก
ของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา : อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุกัญญา นิพัทธ์จักร์. (2545). ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของภัตตาคาร
การบินไทย จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หน่วยวิจัยสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2525). บทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. รายงานวิจัยเสนอต่อองค์การส่งเสริม
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- อรัญ บัวสุวรรณ. (2534). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแรงงานระดับกลางตามทัศนะของ
ผู้จัดการฝ่ายบุคคล โรงแรมในเขตแผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก.
มหาวิทยาลัยบูรพา. คณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาไทย

แบบสอบถาม

“ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย”

ที่ทีมงานผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามต่อไปนี้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในโอกาสต่อไป

ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ

1 () ชาย

2 () หญิง

2. อายุ

1 () ต่ำกว่า 20 ปี

4 () 41-50 ปี

2 () 21-30 ปี

5 () 51-60 ปี

3 () 31-40 ปี

6 () มากกว่า 60 ปี

3. อาชีพ

1 () ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

6 () พ่อบ้าน/ แม่บ้าน

2 () พนักงานธุรกิจเอกชน

7 () ผู้บริหารองค์กร

3 () ประกอบกิจการส่วนตัว

8 () รับจ้างรายวัน

4 () นักเรียน/ นักศึกษา

9 () อื่นๆ (ระบุ).....

5 () เกษตรกร

4. รายได้ต่อเดือน

1 () ต่ำกว่า 5,000 บาท

4 () 20,001-30,000 บาท

2 () 5,001-10,000 บาท

5 () 30,001-40,000 บาท

3 () 10,001-20,000 บาท

6 () มากกว่า 40,000 บาท

5. ปัจจุบันท่านทำงาน/ศึกษา/มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดใด.....

6. ท่านเคยมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายครั้งนี้เป็นครั้งที่เท่าไร

1 () ครั้งแรก

3 () ครั้งที่ 5-10

2 () ครั้งที่ 2-4

4 () มากกว่า 10 ครั้ง

7. วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมาจังหวัดเชียงรายครั้งนี้

1 () ท่องเที่ยว/ พักผ่อน

5 () ประชุม/ สัมมนา

2 () ธุรกิจ

6 () ได้รางวัลให้มาเที่ยว (Incentive)

3 () ปฏิบัติราชการ

7 () นิทรรศการ/ งานแสดงสินค้า

4 () เยี่ยมญาติ

8 () อื่นๆ (ระบุ).....

8. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางเข้าในจังหวัดนี้
1 () เครื่องบิน	4 () รถนำเที่ยว
2 () รถประจำทาง	5 () อื่นๆ (ระบุ).....
3 () รถส่วนตัว/รถเช่า	
9. จำนวนผู้ร่วมเดินทางทั้งหมดรวม.....คน (รวมตัวท่านด้วย)
10. ท่านคิดจะค้างคืนที่จังหวัดนี้หรือไม่
1 () ค้าง	2 () ไม่ค้าง	3 () ไม่แน่ใจ
11. ในการมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายท่านได้ไปเที่ยวที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1 () ด่านพรมแดนแม่สาย	7 () สามเหลี่ยมทองคำ, เชียงแสน
2 () ภูชี้ฟ้า	8 () ในหุบเขารู
3 () วัดร่องขุน	9 () ดอยแม่สลอง
4 () หมู่บ้านชาวเขา	10 () พระตำบับินทบาตร
5 () ล่องแม่น้ำกก	11 () อื่นๆ (ระบุ).....
6 () ดอยตุง, พระตำหนักฯ	
12. ประเภทของที่พักในจังหวัดเชียงราย
1 () โรงแรม	5 () ที่พักในอุทยานฯ
2 () เกสต์เฮ้าส์	6 () บ้านพักรับรอง
3 () บังกะโล/รีสอร์ท	7 () อื่นๆ (ระบุ).....
4 () บ้านญาติ/เพื่อน	
13. ระดับราคาของที่พักต่อคืนที่ท่านเลือก
1 () ตั้งแต่ 2,500 บาทขึ้นไป	4 () 500-999 บาท
2 () 1,500-2,499 บาท	5 () ต่ำกว่า 500 บาท
3 () 1,000-1,499 บาท	
14. ท่านคิดว่าที่พักที่ท่านเลือกเหมาะสมกับราคาที่พักที่ท่านจ่ายไปหรือไม่
1 () เหมาะสม	2 () ไม่เหมาะสม	3 () ไม่แน่ใจ
15. ปัจจัยที่ท่านใช้ในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงราย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1 () ราคา	5 () บรรยากาศ
2 () ความสะอาด	6 () ชื่อเสียง
3 () ใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยว	7 () อื่นๆ (ระบุ).....
4 () ความสะดวกในการเดินทาง	
16. ส่วนมากท่านรับประทานอาหารที่ไหน
1 () โรงแรม/ รีสอร์ท	4 () ทำเอง
2 () กิตติาคาร	5 () บ้านญาติ/เพื่อน
3 () ร้านอาหารแกง/ร้านอาหารทั่วไป	6 () อื่นๆ.....

17. ประเภทของอาหารที่ท่านมักเลือกสั่งในการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้
1 () อาหารตามสั่ง	4 () อาหาร fast food
2 () อาหารพื้นเมือง	5 () อาหารจากโรงแรม/ ที่พัก
3 () ก๋วยเตี๋ยว/ ข้าวซอย	6 () อื่นๆ.....
18. ปัจจัยที่ท่านใช้ในการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร
1 () ราคา	5 () บรรยากาศ
2 () ความสะอาด	6 () ชื่อเสียง
3 () ใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยว	7 () รสชาติ
4 () ความหลากหลายของอาหาร	8 () อื่นๆ (ระบุ).....
19. พาหนะหลักที่ท่านใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงราย
1 () รถตู้	4 () รถทัวร์/ รถบัส
2 () รถยนต์ส่วนตัว	5 () รถโดยสาร/ รถประจำทาง
3 () รถยนต์เช่า	6 () อื่นๆ (ระบุ).....
20. ท่านเดินทางมาเที่ยวโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวหรือไม่
1 () ผ่าน	2 () ไม่ผ่าน
21. สถานที่ตั้งของบริษัทนำเที่ยวที่ใช้บริการ
1 () ต่างประเทศ	3 () จังหวัดเชียงราย
2 () ในประเทศ(ยกเว้นจังหวัดเชียงราย)	4 () อื่นๆ (ระบุ).....
22. ท่านเลือกใช้บริการนำเที่ยวดังกล่าวเพราะ
1 () เพื่อน/ คนรู้จักแนะนำ	6 () ราคาถูกกว่าที่อื่น
2 () มีชื่อเสียงระดับประเทศ	7 () เคยใช้บริการแล้วประทับใจ
3 () สถานที่ติดต่อสะดวก	8 () สถานที่ตั้งหรูหราใหญ่โต
4 () พนักงานบริการดี	9 () อื่นๆ (ระบุ).....
5 () โปรแกรมท่องเที่ยวน่าสนใจ	
23. ประเภทของของที่ระลึกที่ต้องการซื้อ
1 () อาหารและเครื่องดื่ม	4 () เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย
2 () เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง	5 () เครื่องปั้นดินเผา
3 () หัตถกรรม	6 () อื่นๆ (ระบุ).....
24. ท่านคิดว่าราคาของของที่ระลึกเหมาะสมแล้วหรือไม่
1 () เหมาะสม	2 () ไม่เหมาะสม	3 () ไม่แน่ใจ
25. ปัจจัยที่ท่านใช้ในการตัดสินใจเลือกของที่ระลึก
1 () ราคา	4 () ความสวยงาม /รสชาติ
2 () รูปแบบ	5 () ความคงทน
3 () ความหลากหลายของแบบ	6 () อื่นๆ (ระบุ).....

26. ท่านมีรายจ่ายเพื่อความบันเทิงในสถานที่ใดบ้าง
1 () สถานบันเทิง/ ผับ	4 () บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา)
2 () โรงภาพยนตร์	5 () กีฬาอีสปอร์ต
3 () สถานออกกำลังกาย	6 () อื่นๆ (ระบุ).....
27. ท่านอยากให้มีแหล่งบันเทิงอะไรอีกบ้างในจังหวัดเชียงราย.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาอังกฤษ

7. The purpose of your trip to Chiangrai is for.....
1. () a visit and relaxation	5. () a conference or a seminar
2. () a business	6. () a free trip reward
3. () an official trip	7. () an exhibition or an expo
4. () visiting relatives	8. () Others (Please identify) _____
8. How did you travel to Chiangrai ?
1. () by airplane	4. () by a tour bus / coach
2. () by bus	5. () Others (Please identify) _____
3. () by a private car / a rental car	
9. In your group, there are totally _____ visitor(s), including you.
10. Are you expecting to spend a night in Chiangrai?
1. () Yes	2. () No	3. () Not sure
11. Which of the following tourist attractions have you visited?
- (Checking more than one items is possible.)
1. () Maesai, a border town	7. () The Golden Triangle, Chiangsaen
2. () Phu Chifah	8. () The Night Bazaar
3. () Wat Rongkhun	9. () Doi Maesalong
4. () Hill-tribe villages	10. () Monk's food gathering on a horse
5. () Maekok River trip	11. () Others (Please identify) _____
6. () Doitung / Royal Residence	
12. Where about do you stay in Chiangrai?
1. () a hotel	5. () a park resort
2. () a guest house	6. () a special-quest villa
3. () a bungalow / a resort	7. () Others (Please identify) _____
4. () my friend or a relative's house	
13. What room rate did you choose?
1. () 2,500 baht up	4. () 500 – 999 baht
2. () 1,500 – 2,499 baht	5. () below 500 baht
3. () 1,000 – 1,499 baht	

2. () in Thailand but not in Chiangrai 4. () Others(Please identify)___

22. You choose this travel agency because of _____

1. () your friends' suggestion	6. () a better price
2. () its national fame	7. () service appreciation
3. () its easy accessibility	8. () grand and luxury building
and location
4. () good service	9. () Others (Please identify)___
5. () interesting tour programs	

23. The souvenirs that you want to buy are _____

1. () food and beverage	4. () clothes and bags
2. () utensils and accessories	5. () earthenware
3. () handicrafts	6. () Others (Please identify)___

24. The price of the souvenir is _____

1. () reasonable 2. () unreasonable 3. () Not sure

25. Which factors help you to decide buying a souvenir ?

1. () Price	4. () Beauty / Taste
2. () Style / Pattern	5. () Durability
3. () A variety of styles	6. () Others (Please identify)___

26. What are other entertainments and sports in Chiangrai do you usually join in?

1. () Pub / Entertainment Complex	4. () Massage and Spa
2. () Cinema	5. () Golf Drive
3. () Fitness Center	6. () Others (Please identify)___

27. What kind of entertainments would you like to have in Chiangrai?

Please identify : _____

Other comments and suggestions

Thank you very much for your cooperation

Research Staff

ภาคผนวก ค
บทความการวิจัย

โครงการผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย
The Tourism Impact to Chiang Rai Economy

ประภาพรณ ไชยานนท์
Prapaphun Chaiyanont
ชไมพร ฟุ่งเฟื่อง
Chamaiporn Fung-fuang
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhut University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อรายได้และการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงราย และยังศึกษาถึงความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยวต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจอีกด้วย โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้มีกลุ่มตัวอย่างจากหลายส่วนทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายจำนวน 800 คนแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 คน และยังรวมถึงทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย คือ ผลกระทบต่อรายได้และผลกระทบต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รองลงมาคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด และกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว และผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ข้อมูลความคิดเห็นของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยมีความคิดเห็นว่ากลุ่มธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้หรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความได้เปรียบ และสิ่งที่เป็นปัญหาคือในส่วนของแรงงานซึ่งขาดแคลนแรงงานในระดับกลางเนื่องจาก โปรแกรมการท่องเที่ยวในจังหวัดไม่ได้มีต่อเนื่องทั้งปี โดยที่แรงงานระดับกลางนี้หมายถึงแรงงานที่มีทักษะอย่างเช่น พนักงานโรงแรม ไกด์ มัคคุเทศก์ หรือแม้แต่พนักงานขับรถ เป็นต้น ทำให้แรงงานในระดับกลางนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคการผลิตอื่นที่มีงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี

Abstract

The purposes of this research were to study the effect of tourism upon the income and employment of people in Chiangrai Province and study the opinions on the effect of tourism in every sectors involved with tourism industry.

The sample used in this study were from many sectors including 800 tourists which consisted of 400 Thai tourists and 400 foreign tourists, tourism industry business owners and people. The findings were the effect of tourism towards the Chiangrai economy was divided into income and employment sector in Chiangrai province. The income from selling product and souvenir receive the highest proportion income in tourism industry. The income from hotel and accommodation, the income from food and drink service, the income from entertainment places and the income from vehicle within Chiangrai receive income in proportion from high to low respectively. And the income from tour service receive the lowest proportion income in tourism industry. The effect of Tourism towards the employment found that the highest employment was in product and souvenir sector, the employment in food and beverage service and hotel and accommodation sector were employed respectively. Whereas, the lowest employment in Chiangrai was in the tourism industry sector.

Regarding the opinion of every participants on the effect of tourism in Chiangrai, most of participants agreed that Chiangrai had much potential in tourism including proper location, natural resources and culture tourist attraction places. The provincial strategies also supported the tourism in the province. The business sections where situated near tourist attraction places would be beneficial. Moreover, the problem found was the lack of labour in the middle level because of the discontinuance of tour program in the whole year. This causes the changing job of labour to another industries and the labour would not be professional.

คำนำ

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวและมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและท่องเที่ยวใหม่ อีกทั้งยังมีโอกาสในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ(แม่น้ำโขง) และทางอากาศ โดยจะมีการพัฒนาทางหลวงและท่าอากาศยานเชียงรายให้เป็นสนามบินนานาชาติ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับนครย่างกุ้ง หลวงพระบาง เวียงจันทร์ คุนหมิงและเมืองอื่น ๆ ในมณฑลยูนนาน ซึ่งจากสถิติการท่องเที่ยวในปี 2546 พบว่ามีผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงรายถึง 717,799 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 467,515 คน คิดเป็น 65.13% และเป็นชาวต่างชาติ 250,284 คน คิดเป็น 34.87% ในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในจังหวัดนี้ประมาณ 3.20 วัน และจากจำนวนของนักท่องเที่ยว คีนพัก และการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,726.25 บาท เมื่อนำมาคำนวณหารายได้

ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 8,625.72 ล้านบาท และในปี 2547 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้มาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเป็น 1,149,101 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 852,749 คน คิดเป็น 74.21% และเป็นชาวต่างชาติ 296,352 คน คิดเป็น 25.79 % ในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะพำนักเฉลี่ยในจังหวัดนี้ประมาณ 3.15 วัน และจากจำนวนของนักท่องเที่ยว คีนพัก และการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,753.60 บาท เมื่อนำมาคำนวณหารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 9,515.80 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ประมาณ 10%

จากตัวเลขข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่การขยายตัวอย่างต่อเนื่องและนำรายได้เป็นจำนวนมากเข้ามาในจังหวัดอีกทั้งยังก่อให้เกิดการจ้างงานในอีกหลายสาขาอาชีพดังที่เคยมีการศึกษาถึงบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย (หน่วยวิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525) จากการศึกษาพบว่าภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงานในระบบเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายของที่ระลึกของนักท่องเที่ยว และจากรายงานวิจัยเรื่องการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (ประชุม สุวิทย์, 2523) ยังกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึกว่ายังได้ส่งผลทางอ้อมต่อการสร้างงานและส่วนใหญ่เป็นการกระจายรายได้ไปสู่แรงงานในชนบทมากขึ้น ทำให้เกิดอาชีพและการสร้างงานนอกฤดูกาลทำนาให้แก่เกษตรกรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ต่อไป

การวิจัยด้านการท่องเที่ยวที่เคยมีผู้ทำการศึกษานั้นจะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น (ศรีสุรางค์ สุนทรกุล, 2536) โดยพบว่าโครงสร้างทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไปโดยสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในภาคเกษตรลดลงเรื่อยๆ แต่สัดส่วนในการภาคบริการสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะสาขาคมนาคมขนส่ง สาขาการเงินการธนาคาร และก่อสร้างกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นและขยายตัวอย่างตัวในอัตราสูง ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้ทำมาแล้วเป็นเวลานาน และปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นตามเวลาจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาหาผลกระทบดังกล่าวในงานวิจัยนี้

วิธีการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางเศรษฐกิจทางด้านรายได้และการจ้างงาน โดยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ได้แก่ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus groups) และการจัดประชุมระดมความคิดเห็น และด้านวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม เพื่อตอบคำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ

ประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย

1. ที่พักและโรงแรม
2. กิจการทัวร์นำเที่ยว
3. กิจการรถ-เรือเช่า

4. กิจการให้บริการขนส่ง เช่น รถสองแถวและสามล้อ
 5. ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
 6. ร้านอาหารพับ และ ภัตตาคาร
 7. สถานบริการและบันเทิง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ และ คาราโอเกะ
 8. กิจการบริการด้านสันทนาการและกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ และ โบว์ลิ่ง
 9. ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และ ห้างสรรพสินค้า
 10. สถาบันการเงิน (ในสาขาที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) เช่น เคหะเตอร์แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
 11. คลินิกและสถานพยาบาล
 12. กิจการบริการอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์เอกชน และ เสริมสวย เป็นต้น
- กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Groups) จำนวน 10-15 คน ได้แก่ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย, แม่จุน และ ตัวแทนประชาชนทั่วไปซึ่งจะสรรหามาคลเหล่านี้โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 800 ชุด โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และนักท่องเที่ยวต่างชาติ 400 ชุด และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 1) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง (อำเภอเมือง อำเภอ เชียงแสน อำเภอเชียงของ และอำเภอแม่สาย) จำนวน 518 ราย 2) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับปานกลาง (อำเภอแม่สรวย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอแม่ฟ้าหลวง) จำนวน 214 ราย และ 3) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวต่ำ (อำเภอแม่ลาว กิ่งอำเภอแม่สลองใน อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง และอำเภอป่าแดด) จำนวน 68 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจะใช้เครื่องมือทั้งสามแบบประกอบกันดังนี้คือ

1. การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus groups) โดยจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาแบบสอบถาม และตรวจสอบผลลัพธ์
2. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire survey) โดยจะมีการรวบรวมเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง เพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การจัดการประชุมระดมความคิดเห็น โดยจะนำมาใช้เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามและการจัดสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีการใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอนและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งความเที่ยงและความตรง และใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดย

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการจัดสนทนากลุ่มย่อย และจัดการประชุมเพื่อตรวจสอบผลการวิจัยที่ได้

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาได้สรุปเพื่อตอบคำถามการวิจัยเป็นข้อๆ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายในสองด้าน คือ ผลกระทบต่อรายได้ และผลกระทบต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือกลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก รองลงมาคือ กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก โดย กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัด และกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มรายได้จากการบริการนำเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายต่อการจ้างงานในจังหวัดเชียงรายด้วยคือ พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ส่วนกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

2. การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อโครงสร้างรายได้ในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงรายสามารถแบ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงรายออกเป็น 6 กลุ่มรายได้คือ

2.1. กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก พบว่า ประเภทสินค้าและของที่ระลึกที่ต้องการซื้อของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่เป็น เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการซื้อเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย และในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านราคาของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าราคาไม่เหมาะสม ส่วนปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมาจากอันดับแรกคือ ราคา แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อของที่ระลึกของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมาจากอันดับแรกคือ ความสวยงามและรสชาติ

2.2. กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พักในจังหวัดเชียงรายเลือกพักที่โรงแรม ด้านระดับราคาที่พักส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพักจะอยู่ในช่วงราคา 1,000-1,499 บาท มากที่สุด โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว ด้านปัจจัย

ในการตัดสินใจเลือกที่พักในจังหวัดเชียงรายของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอันดับแรกคือ ความสะอาด

2.3. กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าประเภทร้านอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงรายเลือกส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารในโรงแรมและรีสอร์ท ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง และอาหารจากโรงแรมที่พักในสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อาหารที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเลือกส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง ด้านปัจจัยในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ความสะอาด สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติปัจจัยอันดับแรกคือ ราคา

2.4. กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง พบว่า สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงรายที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ไปในสัดส่วนที่มากที่สุดคือ บริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมบันเทิงในจังหวัดเชียงรายมีน้อยและไม่หลากหลาย โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนะให้มีธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงรายคือ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่การแสดงวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้นในจังหวัดเชียงราย

2.5. กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย พบว่าพาหนะหลักที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติใช้เดินทางภายในจังหวัดเชียงรายคือ รถทัวร์หรือรถบัส

2.6. กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว พบว่าการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยวโดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวที่ไม่ใช่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติรองลงมาซื้อบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศ ส่วนสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่มาจาก เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่าสาเหตุที่เลือกบริษัทนำเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามต่างชาติส่วนใหญ่มาจาก สถานที่ติดต่อสะดวก

3. การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อการใช้งานในจังหวัดเชียงรายอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงราย จากการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานประกันสังคม จังหวัดเชียงรายกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่า การจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวมีจำนวนสถานประกอบการจำนวน 572 แห่ง และมีการจ้างงาน 7,635 คนจากกำลังแรงงานทั้งหมดในจังหวัดเชียงรายที่จดทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมจำนวน 30,448 คน คิดเป็นร้อยละ 25.08 โดยถ้าจำแนกตามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.51 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนคือร้อยละ 27.26 และร้อยละ 23.49 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีเพียงร้อยละ 2.07 ของการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่ามีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

4. ทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย

ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยมีความคิดเห็นว่ากลุ่มธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้หรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความได้เปรียบ และสิ่งที่เป็นปัญหาคือในส่วนของแรงงานซึ่งขาดแคลนแรงงานในระดับกลางเนื่องจาก โปรแกรมการท่องเที่ยวในจังหวัดไม่ได้มีต่อเนื่องทั้งปี โดยที่แรงงานระดับกลางนี้หมายถึงแรงงานที่มีทักษะอย่างเช่น พนักงานโรงแรม ไกด์ มัคคุเทศก์ หรือแม้แต่พนักงานขับรถ เป็นต้น ทำให้แรงงานในระดับกลางนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคการผลิตอื่นที่มีงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้จะอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านรายได้ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ

1. กลุ่มรายได้จากการขายสินค้าและของที่ระลึก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการสินค้าประเภทเครื่องประดับและตกแต่งมากที่สุด ซึ่งในจังหวัดได้มีสินค้าในกลุ่มประเภทนี้คือผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาของอำเภอเมืองเชียงราย ผ้าปักด้วยมือ ของกลุ่มผ้าปักด้วยมือ อำเภอแม่จัน แกะสลักพระพุทธรูป กำไล และแจกันของกลุ่มแกะสลักหินสวยงามอำเภอแม่สาย เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสินค้า 4 ดาวของจังหวัดและกำลังมีการส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

สำหรับสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการได้แก่ เสื้อผ้ากระเป่าและเครื่องแต่งกาย ทางจังหวัดก็มีสินค้าที่พัฒนาผลิตภัณฑ์จนเป็นสินค้าระดับ 5 ดาวคือ ผ้าคลุมไหล่สายรังผึ้ง ของกลุ่มผ้าไหมบ้านเนินไทรงานกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง รวมทั้งสินค้าในระดับ 4 ดาวที่สวยงามและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ล้านนาเช่น ผ้าทอมือลายน้ำไหล ผ้าไหมมัดหมี่ ของกลุ่มทอผ้ากิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้งเช่นกัน หรือเครื่องประดับหินสี ของกลุ่มเครื่องประดับตำบลริมกก เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าสินค้าและของที่ระลึกของจังหวัดเชียงรายหลายชนิดสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติได้อีกมาก แม้แต่สินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่มีชื่อเสียงของเชียงรายและได้รับรางวัลระดับ 5 ดาวคือ ข้าวหอมมะลิของสหกรณ์การเกษตรเชียงแสนจำกัด น้ำเสาวรสเข้มข้นของบริษัทดอยคำ ไวน์ลินจี่ของบริษัทเชียงรายไวน์เนอร์รี่ และสินค้าที่ได้รับส่งเสริมให้เป็นสินค้าของจังหวัดเชียงรายคือ ชาซึ่งมีผลิตจากหลายแหล่ง เช่น ดอยแม่สลอง และดอยวาวี เป็นต้น

เนื่องจากปัจจัยในการตัดสินใจซื้อของที่ระลึกของคนไทยคือ ราคา ดังนั้นสินค้าและของที่ระลึกที่คนไทยควรเป็นสินค้าที่มีราคาไม่สูงเกินไปเป็นประเด็นหลัก ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติมีปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้าและของที่ระลึกคือ ความสวยงามและรสชาติ ดังนั้นสินค้าที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการจึงเป็นสินค้าที่มีความประณีต สวยงาม และมีเอกลักษณ์ของล้านนาหรือสื่อถึงความเป็นไทยมากที่สุด

2. กลุ่มรายได้จากโรงแรมและที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าราคาที่พักในจังหวัดเชียงรายมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว อยู่ในช่วงราคาประมาณ 1,000-1,500 บาทดังนั้นการตั้งราคาที่สูงหรือต่ำ

กว่านี้อาจไม่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสำหรับผู้จะประกอบธุรกิจโรงแรมรายใหม่ควรจะต้องราคาในระดับนี้ซึ่งนักท่องเที่ยวเห็นว่าเหมาะสม นอกจากนี้ต้องการให้บริการนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

3. กลุ่มรายได้จากการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มจากในโรงแรมที่พัก ดังนั้นโรงแรมที่พักส่วนใหญ่ควรมีบริการอาหารและเครื่องดื่มควบคู่กับการให้บริการของโรงแรมด้วย และร้านอาหารทั่วไปควรมีการปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการ ความสะอาด และราคาให้เหมาะสมเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกร้านอาหารและเครื่องดื่ม

4. กลุ่มรายได้จากกิจกรรมบันเทิง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบบริการนวดเพื่อสุขภาพ (สปา) สูงสุด ดังนั้นควรยกระดับมาตรฐานการบริการ ทั้งด้านสถานที่ บุคลากร เช่น พนักงานได้รับการฝึกอบรมการนวด ฝึกอบรมด้านภาษา และการแต่งกาย นักท่องเที่ยวมีความต้องการธุรกิจบันเทิงในจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้น ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า สนามโบว์ลิ่ง สวนสนุก และสถานที่จัดแสดงวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจหมายถึง ลานวัฒนธรรม ถนนคนเดิน ถนนวัฒนธรรม เป็นต้น

5. กลุ่มรายได้จากการให้บริการพาหนะเดินทางภายในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนเดินทางโดยรถทัวร์หรือรถบัส ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ควรจัดให้มีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และสะดวก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงรายโดยรถประจำทางหรือเครื่องบินจะมีความต้องการพาหนะเดินทางในจังหวัดเชียงราย ดังนั้นบริษัทที่ให้บริการพาหนะในจังหวัดเชียงราย ควรมีจุดให้บริการที่เชื่อมต่อกับจุดที่นักท่องเที่ยวลง และมีสถานที่ติดต่อสะดวก รวมถึงการพัฒนาด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ

6. กลุ่มรายได้จากบริการนำเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้ใช้บริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดเชียงรายน้อยมาก และบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่มักจะถูกตัดหัวคิวมาจากส่วนกลาง ดังนั้นการบริหารงานของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดควรสร้างพันธมิตร หรือสร้างเครือข่ายกับบริษัทส่วนกลาง และมีการสร้างจุดแข็งในด้านการให้บริการ เนื่องจากสาเหตุที่ตัดสินใจเลือกบริษัทนำเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากการแนะนำของเพื่อนหรือผู้ที่รู้จัก และในกรณีที่บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเป็นเพียงเครือข่าย ถ้านักท่องเที่ยวประทับใจในการให้บริการ ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวติดต่อใช้บริการกับบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายได้โดยตรงในอนาคต

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวด้านการจ้างงานของจังหวัดเชียงราย พบว่าการจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 25.08 ของการจ้างงานทั้งหมดในจังหวัดเชียงราย โดยถ้าจำแนกตามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ กลุ่มโรงแรมและที่พัก ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มบริการท่องเที่ยวมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำที่สุดของภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ต่างจากการศึกษาของบทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อการจ้างงาน (วชิราพร เกิดสุข และคณะ, 2546) ที่พบว่า การจ้างงานส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวโดยแยกตามประเภทการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว การจ้างงานที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ การจ้างงานในกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาคือ กลุ่มโรงแรมและที่พัก และกลุ่มขายสินค้า และของที่ระลึก ตามลำดับ และการวิจัยครั้งนี้มีผลกระทบต่อการทำงานที่แตกต่างจากการศึกษามูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย กรณีจังหวัดเชียงใหม่ (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ, 2548) ที่พบว่า จำนวนการจ้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน 3 อันดับแรกคือ ภัตตาคารและร้านอาหาร โรงแรมและการให้บริการที่พัก และอุตสาหกรรมนำเที่ยว ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของจังหวัด

1. ผลการวิจัยที่ได้รับจากการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรายได้ของคนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มรายได้ต่าง ๆ เนื่องจากจากงานวิจัยทำให้ทราบแล้วว่า ปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

2. ผลการวิจัยที่ได้รับจากการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการจ้างงานของคนในจังหวัดเชียงใหม่ทำให้เรานำข้อมูลไปพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของคนที่ทำงานในหน่วยธุรกิจที่มีแนวโน้มการจ้างงานจากภาคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งวางแผนทางในการแก้ปัญหาภาคการผลิตที่มีแนวโน้มการจ้างงานลดลง ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการท่องเที่ยว

3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินนโยบายภาครัฐ ในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการที่จะช่วยเพิ่มรายได้และการจ้างงานในจังหวัด โดยศึกษาความต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ และนักท่องเที่ยวกลุ่มใดสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อสาขาเศรษฐกิจใดบ้างและมีทิศทางเป็นอย่างไร เพื่อที่หน่วยงานของภาครัฐจะได้มีข้อมูลในการที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจหรืองานมาตรการในการส่งเสริมให้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่ต้องการได้

4. ผลการวิจัยในด้านผลกระทบต่อการทำงานนั้นจะเห็นว่าการทำงานในธุรกิจโรงแรมที่พักและธุรกิจบริการอาหารอาจมีความคาบเกี่ยวกัน เนื่องจากร้านอาหารบางแห่งอาจจะอยู่ในโรงแรมที่พัก จึงทำให้การจ้างงานในทั้งสองภาคธุรกิจนี้มีความคาดเคลื่อนได้บางส่วน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยศึกษาถึงผลเชื่อมโยงไปด้านหน้าและด้านหลังในสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ นอกเหนือจากธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจคมนาคมขนส่งในจังหวัด ธุรกิจเพื่อความบันเทิง และธุรกิจของที่ระลึก

2. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอาจต้องหาแหล่งข้อมูลอื่นมาประกอบเพื่อความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากสำนักงานประกันสังคมสามารถวัดได้เพียงส่วนหนึ่ง แต่ยังมีสถานประกอบการและผู้ที่ถูกจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่ได้จดทะเบียน จึงยังไม่ถูกนับรวมในส่วนนี้

บรรณานุกรม

- ประชุม สุวัตถิ. (2523). รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.
กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ภาคภูมิ สนิธก. (2547). ผลกระทบจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้และการจ้างงาน
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาโดยใช้แบบจำลองปัจจัยการผลิต-ผลผลิตภาค.
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด นุกูล เครือฟู และอัศวพงศ์ อันทอง. (2548). มูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วชิราภรณ์ โฉนะชาละ. (2545). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเลือกใช้บริการ
ที่พักในจังหวัดเชียงราย. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีสุรางค์ สุนทรกุล. (2536). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น:
กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สลักจิต ดิยะไพรัช. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยว
กรณีศึกษา : อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- หน่วยวิจัยสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2525). บทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. รายงานวิจัยเสนอต่อองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ดร. ประภาพรชน ไชยานนท์ (Prapaphun Chaiyanont)

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา วท.บ.(เศรษฐศาสตร์การเกษตร), ศ.ม., Ph.D. Mgt.

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่อยู่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 ตำบลบ้านตุ๋น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 57100

โทรศัพท์/โทรสาร 081-7848454

E-mail prapaphunch_chaiyanont@yahoo.com

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

1. ที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปี พ.ศ.2516-2533 (2539-2540)
2. Prospects and Problems of the "One Tambol One Product" Project in Chiang Mai Province, Thailand (ปีการศึกษา 2545-2546)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (ปีการศึกษา 2548)

ประวัติผู้วิจัย

ชไมพร ฟุ่งเฟื่อง (Chamaiporn Fungfuang)

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา บช.บ ,M.B.A.

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ที่อยู่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์/โทรสาร 081-5956415

E-mail FungfuangC@hotmail.com

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (ปีการศึกษา 2548)